

Załącznik
do uchwały Nr 392/5618/24
Zarządu Województwa Lubuskiego
z dnia 26 marca 2024 r.

**Sprawozdanie z realizacji
Programu ochrony powietrza
dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski
wraz z planem działań krótkoterminowych**

Zielona Góra, 2024 r.

Zrealizowano zgodnie z umową nr DŚ.II.721.2.95.2023 z dnia 22 stycznia 2024 roku.

Dokument został opracowany we współpracy z Departamentem Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w Zielonej Górze.

Wykonawca:

Lemitor

OCHRONA ŚRODOWISKA
LEMITOR Ochrona Środowiska Sp. z o.o.
ul. Jana Długosza 40
51-162 Wrocław

Zespół autorski:

mgr inż. Przemysław Lewicki
mgr inż. Stanisław Lewicki
dr Paweł Binkiewicz
mgr Lidia Kasperczyk
mgr inż. Joanna Woźniak
dr inż. Krzysztof Papuga
mgr inż. Katarzyna Stadnik
mgr Marta Stobińska
mgr inż. Natalia Toczek
mgr inż. Monika Tokarczuk

Spis treści

1. Cel sporządzenia raportu	2
2. Charakterystyka terenu objętego Programem ochrony powietrza	4
3. Wyznaczone założenia w celu poprawy jakości powietrza	6
3.1. Działania i cele z Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski ...	6
3.2. Działania krótkoterminowe i cele dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski	9
4. Realizacja działań Programu ochrony powietrza oraz działań krótkoterminowych	11
4.1. Działania prowadzone przez Samorząd Miasta Gorzów Wielkopolski w latach 2021 – 2023	11
4.1.1. Działania naprawcze	11
4.1.2. Działania krótkoterminowe	16
4.1.3. Działania dodatkowe	17
4.2. Działania prowadzone ze środków Narodowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	27
4.3. Działania prowadzone ze środków Departamentu Programów Regionalnych	31
5. Podsumowanie i wnioski	32
6. Streszczenie w języku niespecjalistycznym	36
7. Wykaz wykorzystywanych dokumentów	38
8. Tabele sprawozdawcze	39

Spis tabel

Tabela 1 Typy działań krótkoterminowych	9
Tabela 2 Podsumowanie realizowanych działań w latach 2021-2023 w ramach zadania PL0801_ZSO	11
Tabela 3 Podsumowanie realizowanych działań w latach 2021-2023 w ramach zadania PL0801_EE	13
Tabela 4 Podsumowanie realizowanych działań w latach 2021-2023 w ramach zadania PL0801_KPP	14
Tabela 5 Podsumowanie zrealizowanych działań naprawczych POP dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski z lat 2021-2023	15
Tabela 6 Podsumowanie prowadzonych działań krótkoterminowych w strefie miasto Gorzów Wielkopolski w latach 2021 - 2023	16
Tabela 7 Podsumowanie prowadzonych działań dodatkowych na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski w latach 2021 - 2023	18
Tabela 8 Podsumowanie prowadzonych działań dodatkowych w latach 2021-2023 w strefie miasto Gorzów Wielkopolski	26
Tabela 9 Działania/ umowy zakończone - stan 31.12.2021 r. w ramach Programu Czyste powietrze	28
Tabela 10 Działania/ umowy zakończone - stan 31.12.2021 r. w ramach zasad udzielania pomocy finansowej	28
Tabela 11 Działania/ umowy zakończone - stan 31.12.2022 r.	29
Tabela 12 Działania/ umowy zakończone z programu „Czyste powietrze” - stan 31.12.2023 r.	30
Tabela 13 Zestawienie inwestycji dofinansowywanych przez DPR w latach 2021-2023 w obrębie strefy miasto Gorzów Wielkopolski	31
Tabela 14 Podsumowanie realizowanych działań naprawczych w latach 2021 - 2023 na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski	32
Tabela 15 Porównanie danych założonych w Programie ochrony powietrza z danymi z realizacji działań wg otrzymanych sprawozdań z POP dla zadania I ZSO.	32
Tabela 16 Podsumowanie realizowanych działań dodatkowych w latach 2021 - 2023 na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski	33

1. Cel sporządzenia raportu

Sprawozdanie z realizacji Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych stanowi zestaw informacji o efektach działalności samorządu lokalnego oraz jednostek organizacyjnych na terenie miasta Gorzów Wlkp. w zakresie ochrony powietrza. Celem sprawozdania jest wskazanie działań prowadzonych na terenie miasta w 2023 roku oraz w latach 2021-2023, które bezpośrednio lub pośrednio wpływają na jakość powietrza na jego terenie oraz przedstawienie efektów rzeczowych (np. w postaci liczby wykonanych przedsięwzięć), ekologicznych oraz poniesionych nakładów w tym okresie realizacji Programu ochrony powietrza. W związku z wystąpieniem w roku 2018 przekroczeń poziomu docelowego stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 na terenie przedmiotowej strefy, Zarząd Województwa Lubuskiego uchwalił 7 września 2020 r. Program ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych. Program ochrony powietrza zawiera dokładną analizę przyczyn występowania wysokich stężeń zanieczyszczeń oraz wskazuje działania naprawcze jakie muszą zostać podjęte w celu poprawy jakości powietrza i dotrzymanie norm jakości powietrza wg aktualnie obowiązujących rozporządzeń. Działania krótkoterminowe mają na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń. Ponadto ze względu na utrzymujące się przekroczenie docelowego poziomu beznzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w 2021 r. (rok bazowy) w dniu 9 października 2023 roku Sejmik Województwa Lubuskiego, uchwalił zaktualizowany Program ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wlkp. wraz z planem działań krótkoterminowych – uchwała nr LVII/887/23.

Obowiązek sprawozdawczości wynika z art. 94 ust. 2a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.) i stanowi iż, zarząd województwa obowiązany jest przekazać właściwemu ministrowi do spraw klimatu oraz właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska co roku, w terminie do dnia 31 marca, za poprzedni rok kalendarzowy, sprawozdanie okresowe z realizacji działań naprawczych wynikających z programu ochrony powietrza i jego aktualizacji, o których mowa w art. 91, lub planu działań krótkoterminowych, o którym mowa w art. 92.

Natomiast zgodnie z art. 94 ust. 2a pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.), zarząd województwa jest obowiązany przekazać właściwemu ministrowi do spraw klimatu oraz właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska, w terminie 6 miesięcy po zakończeniu realizacji programu ochrony powietrza i jego aktualizacji, o których mowa w art. 91, lub planu działań krótkoterminowych, o którym mowa w art. 92.

Zakres sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza, zgodny jest z wytycznymi Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350 par. 10, pkt. 2) i zawiera m.in. informacje o:

- kierunkach i zakresie podjętych działań naprawczych, w tym o zmianach w jakości paliw dopuszczonych do stosowania na określonym terenie, zastosowaniu najlepszych dostępnych technik i podjęciu innych działań ograniczających emisję substancji do powietrza, jeżeli były planowane,
- stanie zaawansowania podjętych działań, o których mowa w pkt 1,

- nakładach, w tym środkach finansowych, dotychczas poniesionych oraz przewidywanych do poniesienia na realizację działań, o których mowa w pkt 1,
- osiągniętym efekcie ekologicznym w latach 2021 - 2023.

Część sprawozdania dotycząca działań krótkoterminowych, zawiera informacje o podjętych działaniach, które miały na celu (Dz. U. z 2023 r. poz. 350 par. 10, pkt. 4):

- zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu,
- ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Niniejsze sprawozdanie sporządzone jest zgodnie z uchwałą nr XXII/325/20 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 7 września 2020 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych ze względu na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz Aktualizacją Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wlkp. wraz z planem działań krótkoterminowych z dnia 9 października 2023 r. – uchwała nr LVII/887/23.

2. Charakterystyka terenu objętego Programem ochrony powietrza

---

Gorzów Wielkopolski to miasto na prawach powiatu w części zachodniej Polski, w województwie lubuskim. Siedziba władz samorządowych województwa lubuskiego znajduje się w Zielonej Górze. Powierzchnia miasta wynosi około 85,72 km². Liczba ludności w mieście wg danych GUS z roku 2023 wynosi 115 847 mieszkańców.

Pod względem geograficznym północna część miasta położona jest na Równinie Gorzowskiej będącej mezoregionem makroregionu Pojezierze Południowopomorskie. Południowa część miasta Gorzów Wielkopolskiego położona jest natomiast w Kotlinie Gorzowskiej będącej mezoregionem makroregionu Pradolina Toruńsko – Eberswaldzkiej. Przez miasto przepływa rzeka Warta. W strefie miasta Gorzów Wielkopolski znajdują się 4 obszary Natura 2000: Dolina Dolnej Noteci, Murawy Gorzowskie, Ostoja Witnicko-Dębniańska oraz Ujście Noteci.

W Gorzowie Wielkopolskim panuje klimat umiarkowany przejściowy, z przewagą wpływów oceanicznych. Roczne opady wynoszą około 550 mm. Gorzów Wielkopolski ma 9 parków, których powierzchnia wynosi około 138,3 ha oraz 141 zieleńców o powierzchni około 120,5 ha.

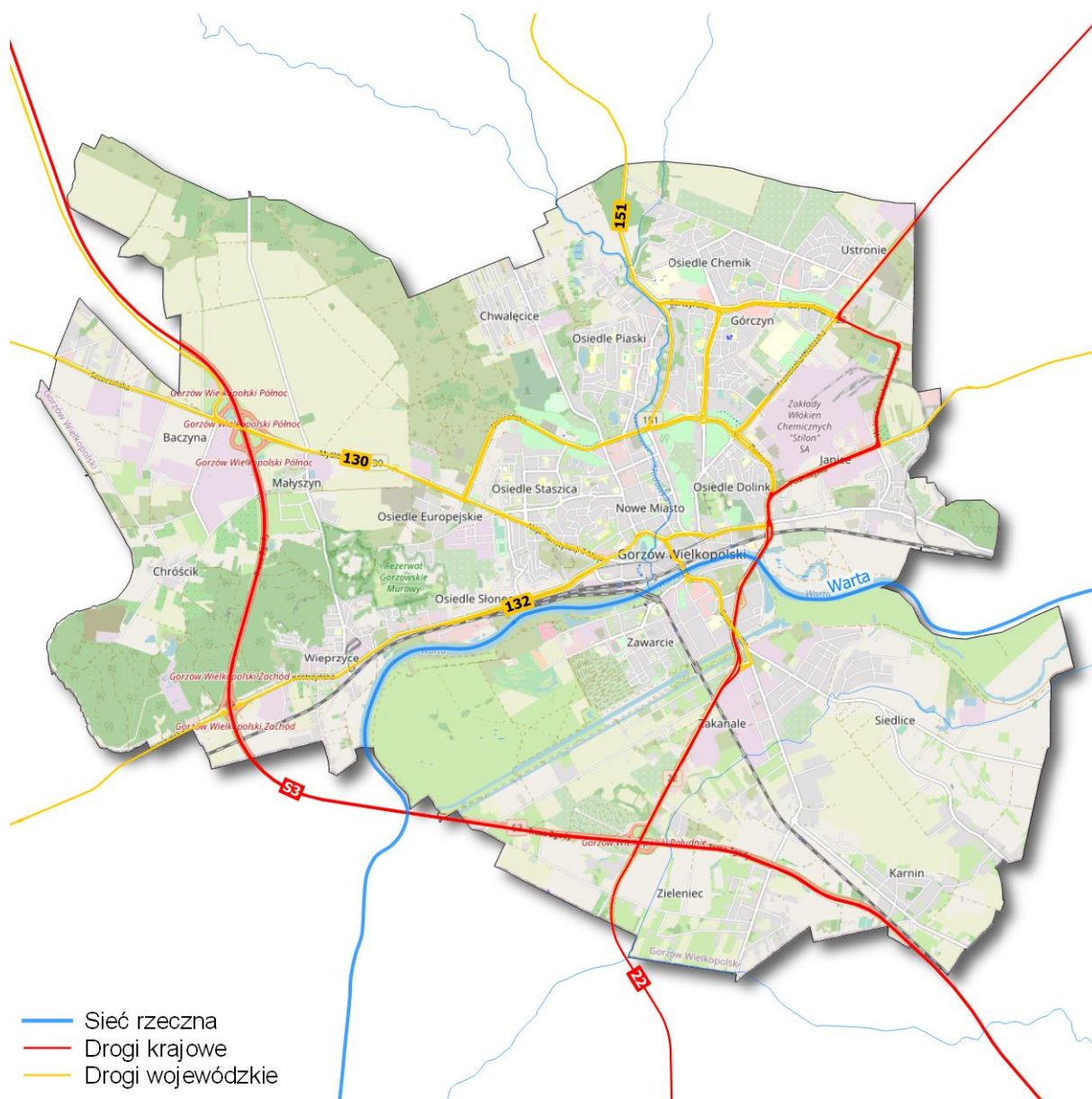
W granicach miasta przecinają się dwie drogi: ekspresowa S3 (z której fragment stanowi obwodnicę miasta E65), droga nr 22 oraz drogi wojewódzkie: DW nr 130, DW nr 132 oraz DW nr 151. W mieście występuje rozbudowana sieć ulic wewnętrznych. W Gorzowie Wielkopolskim znajdują się 4 mosty nad rzeką Wartą: most Staromiejski, most Lubuski, most żelazny (kolejowy) oraz most w Wieprzycach.

Przez miasto przebiegają również dwie linie kolejowe: linia kolejowa nr 203 oraz linia kolejowa nr 367.

W Gorzowie Wielkopolskim znajduje się również niewielki port rzeczny Port Gorzów na rzece Warta, na trasie międzynarodowej drogi wodnej E-70.

Poniżej przedstawiono mapę z lokalizacją strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

Rysunek 1 Mapa strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

3. Wyznaczone założenia w celu poprawy jakości powietrza

Zgodnie z danymi zawartymi w rocznej ocenie jakości powietrza w województwie lubuskim, przeprowadzonej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Zielonej Górze (Raport za rok 2021 oraz za rok 2022) dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski odnotowano przekroczenie:

- poziomu docelowego stężeń benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM₁₀, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

Strefa miasto Gorzów Wielkopolski ze względu na przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w powietrzu została zakwalifikowana do strefy C.

Obszar przekroczeń na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski w roku 2021 dla benzo(a)pirenu wynosił 34,8 km², co daje 40,5 % udziału w powierzchni strefy. Na oddziaływanie przekroczeń narażone było około 74 648 mieszkańców (60,9%). Obszar przekroczeń na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski w roku 2022 dla benzo(a)pirenu wynosił 22,3 km², co daje 25,9 % udziału w powierzchni strefy. Na oddziaływanie przekroczeń narażone było około 52 614 mieszkańców (44,6%).

Główne źródła finansowania działań naprawczych Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski pochodziły m.in. z dotacji WFOŚiGW w Zielonej Górze, dofinansowania WFOŚiGW, pożyczek oraz środków własnych wspólnot mieszkaniowych z udziałem Miasta, środków własnych Miasta Gorzów Wielkopolski, środków rządowych, środków z programów RPO Lubuskie oraz EFRA.

3.1. Działania i cele z Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski

Zaplanowane działania naprawcze zgodnie z przyjętą uchwałą XXII/325/20 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 7 września 2020 r. Programem ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych obejmują:

1. Obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe (PL0801_ZSO):

Opis działania naprawczego	<p>1. Działanie powinno być realizowane na podstawie przyjętej Uchwały nr XLVI/734/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia w obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała wskazuje jakie instalacje powinny zostać objęte ograniczeniami oraz zakazami w zakresie ich eksploatacji. Uchwała dopuszcza wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimalny standard emisyjny zgodny z 5 klasą pod względem granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303 – 5:2012 oraz wymogi ekoprojektu. Uchwała wchodzi w życie w dniu 1 stycznia 2023 r., jednak działania podejmowane w zakresie wymiany istniejących kotłów niespełniających powyższych norm, a także montażu instalacji w nowych obiektach powinny być realizowane zgodnie z jej zapisami. W związku z tym planowana jest realizacja zadań związanych z wymaganiami ww. uchwały do 31.12.2022 – zadania krótkoterminowe.</p> <p>2. Ponadto w ramach działania w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków, w których dokonywana jest wymiana urządzeń grzewczych należy prowadzić działania termomodernizacyjne, tj. docieplenie ścian, stropów, dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. W celu określenia kierunku inwestycji, warto, aby termoizolacja poprzedzona była badaniem termowizyjnym.</p>
----------------------------	--

	<p>3. W ramach działania samorząd powinien udzielać wsparcia finansowego ze środków własnych lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. w postaci dotacji celowej, dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowania zgodnie z przyjętymi wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań. Dofinansowanie może odbywać się na zasadach określonych w dokumentach lokalnych, jak np.: Programy ograniczania niskiej emisji, inne formy regulaminów dofinansowania lub plany gospodarki niskoemisyjnej. Samorząd udzielający dofinansowania może wymagać zaświadczenia o likwidacji starego źródła ciepła, w celu zabezpieczenia osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego i ochrony przed niewłaściwym wykorzystaniem przyznanych środków;</p> <p>4. Działanie wpisuje się również w założenia projektu rządowego „Czyste Powietrze”. W przypadku indywidualnych źródeł ciepła, mieszkańcy mogą ubiegać się o dotacje oraz pożyczki w ramach Programu „Czyste Powietrze”.</p>	
Planowany termin wykonania	31.12.2026 roku	
Szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania:	<p>W latach 2021-2023 = 13 055,82 tys. zł</p> <p>W latach 2021-2026 = 14 347,06 tys. zł</p>	
Etap realizacji	Etap I	Lata 2021-2022: wymiana instalacji, które nie spełniają minimalnego standardu emisyjnego zgodnie z 5 klasą
	Etap II	Lata 2023-2026 – wymiana instalacji spełniających minimalny standard emisyjny zgodny z 5 klasą na: sieć ciepłowniczą lub instalacje OZE
Szacowany efekt ekologiczny realizacji działania:	<p>W latach 2021-2023 B(a)P = 0,0059 Mg/rok</p> <p>W latach 2021-2026 B(a)P = 0,0066 Mg/rok</p>	
Efekt rzeczowy	Przewiduje się realizację co najmniej 1 akcji, kampanii itp. w ciągu roku	
Źródło finansowania	środki własne zarządców i właścicieli nieruchomości, NFOŚiGW, WFOŚiGW w Zielonej Górze, budżet gminy, fundusze unijne	

2. Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe (PL0801_EE)

Opis działania naprawczego	<p>Działania edukacyjne i informacyjne powinny być realizowane poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza, • prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza; • informowanie mieszkańców o zakazach związanych z postępowaniem z odpadami, a także w związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2023 r. tzw. „uchwały antysmogowej”.
Planowany termin wykonania	31.12.2026 roku
Szacunkowa wysokość kosztów realizacja działania:	bez określenia wymaganych kosztów
Źródło finansowania	środki własne, WFOŚiGW w Zielonej Górze, NFOŚiGW, środki unijne

3. Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów (PL0801_KPP)

Opis działania naprawczego	<p>Działalność kontrolna powinna obejmować:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach; • przestrzeganie zakazu spalania odpadów zielonych, a także przestrzegania zakazu wypalania traw i łąk; • przestrzeganie zapisów uchwały antysmogowej (od 1 stycznia 2023 r.). Kontrole mogą dotyczyć: gospodarstw domowych, obiektów należących do podmiotów gospodarczych, obiektów użyteczności publicznej.
Planowany termin wykonania	31.12.2026 roku

Szacunkowa wysokość kosztów realizacja działania:	bez określenia wymaganych kosztów
Efekt rzeczowy	przewiduje się prowadzenie minimum 70 kontroli w ciągu roku
Źródło finansowania	środki własne

Powyższe działania, które zawarte są w Programie ochrony powietrza z 2020 roku jak i zapisy uchwały antysmogowej dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski, mają na celu redukcją emisji powierzchniowej i punktowej benzo(a)pirenu, a tym samym maksymalizację efektu ekologicznego w obrębie tego zanieczyszczenia. Oprócz działań, które obejmują źródła powierzchniowe należy podjąć działania wspomagające w zakresie ograniczenia emisji punktowej.

W realizacji działań w ramach Programu ochrony powietrza swoje obowiązki mają podmioty korzystające ze środowiska (firmy, zakłady itd.). Należą do nich:

- realizacja obowiązków wynikających z przepisów prawa, w szczególności: dotrzymanie standardów emisyjnych, wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniach,
- stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- modernizacja kotłowni komunalnych oraz dużych obiektów energetycznego spalania paliw celem ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń: modernizacja kotłów, automatyzacja procesu spalania, zmiana rodzaju paliwa ze stałego na alternatywne źródła energii – bardziej ekologiczne, budowa/modernizacja systemów oczyszczania spalin.

Głównymi obowiązkami Prezydenta Miasta Gorzów Wielkopolski w ramach Programu ochrony powietrza jest:

- obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych poprzez system zachęt do ich likwidacji lub wymiany na niskoemisyjne, w szczególności na obszarach przekroczeń standardów emisyjnych,
- likwidacja ogrzewania węglowego w budynkach użyteczności publicznej należących do mienia gminy,
- kontrola gospodarstw domowych w zakresie zakazu spalania odpadów oraz przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej,
- umożliwienie rozbudowy i rozwoju sieci gazowych i ciepłowniczych,
- działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje),
- uwzględnianie w nowotworzonych lub aktualizowanych planach zagospodarowania przestrzennego wymogów dotyczących zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników bez emisyjnych lub niskoemisyjnych oraz projektowanie linii zabudowy uwzględniając zapewnienie „przewietrzania” miasta ze szczególnym uwzględnieniem terenów o gęstej zabudowie oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych (nasadzenie drzew i krzewów),
- kompleksowe uwzględnianie w strategicznych dokumentach miasta zagadnień ochrony powietrza, w tym w zakresie benzo(a)pirenu.

W ramach Programu ochrony powietrza swoje obowiązki mają również podmioty korzystające ze środowiska (firmy, zakłady itd.). Należą do nich:

- realizacja obowiązków wynikających z przepisów prawa, w szczególności: dotrzymanie standardów emisyjnych, wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza zgodnie z warunkami określonymi w pozwoleniach,
- stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- modernizacja kotłowni komunalnych oraz dużych obiektów energetycznego spalania paliw celem ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń: modernizacja kotłów, automatyzacja procesu spalania, zmiana rodzaju paliwa ze stałego na gazowe lub alternatywne źródła energii, budowa/modernizacja systemów oczyszczania spalin.

Działania w zakresie realizacji Programu ochrony powietrza są dofinansowywane m.in. przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze. Strategia działań WFOŚiGW w Zielonej Górze ma przede wszystkim na celu wyznaczenie najważniejszych zadań, które wpłyną na poprawę jakości powietrza. Główne formy oferowanej pomocy to: niskoprocentowane pożyczki, dotacje, przekazanie środków państwowym jednostkom budżetowym, dopłaty do kredytów bankowych oraz częściowe umorzenie pożyczek. Pomocą objęte są działania proekologiczne oraz inwestycje m.in. w zakresie ochrony atmosfery.

3.2. Działania krótkoterminowe i cele dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski

Zgodnie z uchwałą XXII/325/20 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 7 września 2020 r. wybór zaplanowanych działań krótkoterminowych dla strefy miasta Gorzów Wielkopolski wynika z:

- rodzaju poziomu normatywnego stężenia substancji, dla którego jest określony plan (w zależności jaki jest poziom należy ogłosić stosowny alert),
- problemów i ograniczeń, które mogą być powodowane uruchomieniem wybranych działań,
- zgodności z normami prawnymi,
- bilansu kosztów do osiągniętych zysków (obniżenia stężeń zanieczyszczeń),
- możliwości technicznych,
- przyzwolenia społecznego – działania nie mogą ograniczać podstawowych praw jednostki.

Działania krótkoterminowe mają na celu zmniejszenie ryzyka występowania epizodów przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń, ograniczenie skutków przekroczeń oraz skrócenie czasu ich występowania. Skupiają się one na ochronie osób potencjalnie najbardziej wrażliwych. W strefie miasto Gorzów Wielkopolski działania krótkoterminowe podzielone zostały na 2 grupy działań o charakterze informacyjnym oraz operacyjnym. Poniżej w tabeli przedstawiono ich krótki opis.

Tabela 1 Typy działań krótkoterminowych

Nazwa działania	Opis działania	Stosowane działania	Podmioty objęte działaniem
Działania informacyjne			
Informacja o zagrożeniu złą jakością powietrza	W strefie miasto Gorzów Wielkopolski występuje przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Wysokie stężenia zanieczyszczeń są związane z sytuacją meteorologiczną, m.in.: prędkością i kierunkiem wiatru, temperaturą powietrza,	Działanie niezbędne do realizacji PKD	Jednostki organizacyjne samorządu, społeczeństwo.

Nazwa działania	Opis działania	Stosowane działania	Podmioty objęte działaniem
	wilgotnością powietrza, występowaniem opadów atmosferycznych.		
Informowanie o szkodliwości spalania paliw o niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach -	Podjęcie szeroko pojętych działań informacyjnych oraz o charakterze edukacyjnym w formie akcji i kampanii, a także jako informacja dostępna w mediach, np. na stronach internetowych.	Może być wdrożone niezależnie od innych działań	Mieszkańcy
Działania operacyjne			
Kontrole instalacji spalania paliw stałych	Kontrole indywidualnych kotłów i pieców przez upoważnionych pracowników straży miejskiej (art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska), Kontrole powinny obejmować interwencje zgłaszane telefonicznie oraz wynikające z obserwacji patroli na terenach występowania przekroczeń B(a)P Nakładane kary za naruszenie przepisów zakazujących spalanie odpadów powinny uwzględniać szczególną szkodliwość tych działań w sytuacjach wysokich stężeń zanieczyszczeń. Ilość przeprowadzonych kontroli w trakcie trwania alertu powinna być o 50% większa, niż w okresie poza.	Działanie może być wdrożone niezależnie od warunków meteorologicznych.	Właściciele nieruchomości, zarządcy budynków i osiedli, mieszkańcy
Kontrole w zakresie zakazu spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi w obszarach zabudowanych	Całkowity zakaz palenia na powierzchni ziemi pozostałości roślinnych z ogrodów oraz zakaz rozpalania ognisk. Zakaz nie dotyczy działań i czynności związanych z gospodarką leśną.	Działanie powinno być wdrożone w sytuacji braku opadów (deszczu lub śniegu).	Właściciele ogródków przydomowych i działkowych

Na podstawie uchwały numer XXII/325/20 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 7 września 2020 r., określono procedury informowania społeczeństwa o prognozowaniu bądź o wystąpieniu przekroczeń stężeń dopuszczalnych. Wyodrębniono 3 sposoby ostrzegania mieszkańców w związku z wystąpieniem przekroczeń stężeń normatywnych w powietrzu:

1. ALERT I STOPNIA – w przypadku ryzyka wystąpienia przekroczenia lub wystąpienia przekroczenia poziomu dopuszczalnych lub docelowych zanieczyszczeń w powietrzu;
2. ALERT II STOPNIA – w przypadku wystąpienia przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 (ryzyko wystąpienia poziomu alarmowego);
3. ALERT III STOPNIA – w przypadku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10 (tzw. Alert smogowy).

W strefie miasto Gorzów Wielkopolski występuje przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu. Wysokie stężenia zanieczyszczeń są związane z sytuacją meteorologiczną, m.in.: prędkością i kierunkiem wiatru, temperaturą powietrza, wilgotnością powietrza, występowaniem opadów atmosferycznych. Ze względu na roczny czas uśredniania wyników poziomów stężeń benzo(a)pirenu w powietrzu nie jest możliwe wskazanie alertu II i III stopnia PKD, ponieważ nie ma ustalonych normatywnych stężeń dobowych dla tego zanieczyszczenia.

4. Realizacja działań Programu ochrony powietrza oraz działań krótkoterminowych

4.1. Działania prowadzone przez Samorząd Miasta Gorzów Wielkopolski w latach 2021 - 2023

Ze względu na przekroczenie poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w roku 2021 na obszarze strefy miasto Gorzów Wielkopolski, zakres realizowanych działań w ramach poprawy stanu jakości powietrza ma przede wszystkim na celu ograniczenie emisji benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10, dla którego stale występuje przekroczenie poziomów wartości docelowej. Można jednak zauważyć, iż powierzchnia obszaru przekroczeń z roku na rok jest niższa, przez co również na przekroczenia narażone jest znacznie mniej mieszkańców.

4.1.1. Działania naprawcze

Poniżej w tabelach przedstawiono zestawienie działań jakich podjął się Samorząd Miasta w latach 2021 - 2023 w ramach Programu ochrony powietrza w obrębie strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

Tabela 2 Podsumowanie realizowanych działań w latach 2021-2023 w ramach zadania PL0801_ZSO

Zawartość	Opis		
Kod działania naprawczego	PL0801_ZSO		
Nazwa działania naprawczego	Obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe		
Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01		
Krótki opis prowadzonych działań	Działanie naprawcze realizowane było poprzez następujące przedsięwzięcia: <ul style="list-style-type: none"> likwidacja kotłów na paliwo stałe w budynkach mieszkalnych i wykonanie c.o. etażowego zasilanego kotłami gazowymi, likwidacja pieców kaflowych i montaż ogrzewania elektrycznego lub podłączenie lokalu do sieci ciepłowniczej, przeprowadzenie termomodernizacji budynków mieszkalnych wielorodzinnych (m.in. docieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej). 		
Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801		
Obszar, lokalizacja	Teren miasta		
Termin zastosowania działania	2021 - 2023		
Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe		
Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem		
Informacje szczegółowe:			
	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Likwidacji kotłów na paliwo stałe [szt.]	271	122	46
Zmiana dotychczasowego źródła na paliwo stałe [m ²], w tym:	14 547,9	8 690,05	-
- gazowe z wykonaną termomodernizacją [m ²]	476,6	237,80	-
- gazowe bez wykonania termomodernizacji [m ²]	11 895,5	2 558,80	1076,68
- podłączenie do sieci ciepłowniczej [m ²]	97,6	5 617,29	-

- odnawialne źródło energii (pompa ciepła gruntowa lub powietrzna) [m ²]	1 157,4	-	-
- kocioł węglowy spełniający wymagania ekoprojektu [m ²]	64,3	-	-
- kocioł na biomasę spełniający wymagania ekoprojektu [m ²]	128,6	-	-
- ogrzewanie elektryczne [m ²]	599,2	276,16	377,71
- ogrzewanie olejem opałowym [m ²]	128,6		-
Liczba budynków, w których dokonano termomodernizacji bez wymiany źródła ogrzewania [szt.]	146	59	65
Powierzchnia budynków, w których dokonano termomodernizacji bez wymiany źródła ogrzewania [m ²]	17 886,7	26 971,0	203 15,0
Osiągnięty efekt ekologiczny redukcja emisji zanieczyszczeń [Mg/rok]	PM10 = 6,12 PM2,5 = 5,72 B(a)P = 0,0056	PM10 = 10,26 PM2,5 = 9,88 B(a)P = 0,01738	PM10 = 0,58683 PM2,5 = 0,57811 B(a)P = 0,00029
Poniesione koszty łącznie [zł/rok]	12 463 418,93	10 668 533,00	3 721 839,13
Poniesione koszty łącznie [EUR/rok]	2 798 504,34	2 395 485,23	858 219,18
Źródło finansowania oraz wartość finansowania	b.d.	Środki własne JST - 2 795 095,55 zł RPO - 500 000,00 zł Inne - 7 373 437,00 zł	Środki własne – 2 615 045,68 zł Środki własne wspólnot mieszkaniowych – 909 335,65 zł Inne – 197 457,8 zł
Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	Wartość wymagana powierzchni lokali, w których należy dokonać wymiany źródła ogrzewania w POP - 13 065 m ² Wartość zrealizowana – 14 547,8 m ² Stan realizacji - 111 %	Wartość wymagana powierzchni lokali, w których należy dokonać wymiany źródła ogrzewania w POP - 13 065 m ² Wartość zrealizowana – 35 661,5 m ² Stan realizacji - 273 %	Wartość wymagana powierzchni lokali, w których należy dokonać wymiany źródła ogrzewania w POP - 3 843 m ² Wartość zrealizowana – 1 454,39 m ² Stan realizacji – 37,8 %
uwagi	Dane przekazane przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Gorzowie Wielkopolskim, dotyczą budynków wielorodzinnych obsługiwanych przez ZGM. Miasto nie posiada danych dotyczących wymiany źródeł ciepła przez właścicieli domków jednorodzinnych. W poniesionych kosztach nie ujęto wartości wymiany źródeł ciepła realizowanych samodzielnie przez właścicieli lub najemców ze względu na brak danych. W punkcie źródła finansowania "inne" ujęto premie termomodernizacyjną z BGK oraz środki własne właścicieli mieszkań, którzy takie dane podali.		

Tabela 3 Podsumowanie realizowanych działań w latach 2021-2023 w ramach zadania PL0801_EE

Zawartość	Opis		
Kod działania naprawczego	PL0801_EE		
Nazwa działania naprawczego	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe		
Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01		
Krótki opis prowadzonych działań	<p>Informowanie mieszkańców w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących ochrony środowiska w tym ochrony jakości powietrza. Między innymi udzielanie informacji o zakazie spalania odpadów, konieczności wymiany źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi wynikającej z Uchwały antysmogowej dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego, obowiązku złożenia deklaracji w systemie CEEB, udzielanie bieżącej pomocy dotyczącej wypełniania deklaracji. Informowanie mieszkańców o możliwościach uzyskania dofinansowania do wymiany źródeł ciepła, w tym o Programie Czyste Powietrze oraz uldze termomodernizacyjnej. Działania prowadzone poprzez stronę internetową miasta, ulotki dystrybuowane w oddziałach Urzędu Miasta, a także bezpośrednio i telefonicznie udzielanie informacji mieszkańcom.</p> <p>ROK 2023 Kampania edukacyjno-informacyjna „WygrajMY czyste powietrze” współfinansowana z NFOŚiGW i WFOŚiGW w Zielonej Górze i zrealizowana została przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Jej głównym celem była aktywizacja mieszkańców miasta do wspólnego działania na rzecz gorzowskiego powietrza. W ramach projektu przeprowadzono kampanię informacyjną w Internecie. Powstała m.in. strona internetowa www.wygrajmyczystepowietrze.pl, na której można dowiedzieć się o wpływie smogu na środowisko naturalne oraz nasze zdrowie, a także o tym, w jaki sposób każda i każdy z nas może przyczynić się do jego ograniczenia. Dodatkowo przeprowadzono liczne konkursy dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych, które cieszyły się z dużym zainteresowaniem. Każdy konkurs skierowany był do innej grupy wiekowej tak aby każdego mieszkańca zainteresować tematem czystego powietrza.</p>		
Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801		
Obszar, lokalizacja	Teren miasta		
Termin zastosowania działania	2021 - 2023		
Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe		
Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem		
Informacje szczegółowe:			
	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Liczba przeprowadzonych kampanii [szt.]	1	1	1
Liczba przygotowanych materiałów edukacyjnych [szt.]	1 000	1 000	815
Liczba osób objętych kampanią [szt.]	1 000	10 000	41 995
Liczba placówek oświatowych objętych edukacją ekologiczną [szt.]	-	-	66
Liczba prowadzonych akcji szkolnych [szt.]	-	-	11
Poniesione koszty łącznie [zł/rok]	W ramach zadań własnych	W ramach zadań własnych	164 325,00

Poniesione koszty łącznie [EUR/rok]	-	-	37 882,11
Źródło finansowania oraz wartość finansowania	-	-	Środki własne – 16 199,00 zł WFOŚiGW – 148 126,00 zł
Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	Wartość wymagana w POP – 1 kampania roczna Zrealizowano 1 kampanie. Stan realizacji - 100%	Wartość wymagana w POP – 1 kampania roczna Zrealizowano 1 kampanie. Stan realizacji - 100%	Wartość wymagana w POP – 1 kampania roczna Zrealizowano 1 kampanie. Stan realizacji - 100%
uwagi	W związku z ogólnodostępnym charakterem prowadzonych działań przedstawiono szacunkową liczbę osób objętych działaniami informacyjnymi.		

Tabela 4 Podsumowanie realizowanych działań w latach 2021-2023 w ramach zadania PL0801_KPP

Zawartość	Opis		
Kod działania naprawczego	PL0801_KPP		
Nazwa działania naprawczego	Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów oraz pozostałości roślinnych		
Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01		
Krótki opis prowadzonych działań	Prowadzenie przez Straż Miejską na terenie miasta Gorzowa Wielkopolskiego kontroli przestrzegania przepisów zakazu spalania odpadów		
Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801		
Obszar, lokalizacja	Teren miasta		
Termin zastosowania działania	2021 - 2023		
Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe		
Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem		
Informacje szczegółowe:			
	Rok 2021	Rok 2022	Rok 2023
Liczba kontroli [szt.]	72	70	107
Stwierdzonych wykroczeń [szt.]	17	24	49
Udzielonych pouczeń [szt.]	7	8	32
Wystawionych mandatów [szt.]	10	6	16
Ilość spraw skierowanych do sądu [szt.]	0	0	1
Poniesione koszty	W ramach zadań własnych	W ramach zadań własnych	W ramach zadań własnych
Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	Wartość wymagana w POP – 70 kontroli rocznie Zrealizowano 72 kontroli. Stan realizacji - 103%	Wartość wymagana w POP – 70 kontroli rocznie Zrealizowano 70 kontroli. Stan realizacji - 100%	Wartość wymagana w POP – 70 kontroli rocznie Zrealizowano 102 kontroli. Stan realizacji – 145,7%
uwagi			

W poniższej tabeli przedstawiono podsumowanie działań naprawczych prowadzonych w latach 2021 - 2023 na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

Tabela 5 Podsumowanie zrealizowanych działań naprawczych POP dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski z lat 2021-2023

Lp.	Kod działania naprawczego	Wymagany efekt rzeczowy	Zrealizowany efekt rzeczowy	Stan realizacji działania naprawczego	Poniesione koszty oraz dofinansowanie	Łączny roczny efekt ekologiczny [Mg/rok]
ROK 2021						
1.	PL0802_ZSO	13 065 m ²	14 548 m ²	111%	12,46 mln zł	PM10 = 6,12 PM2,5 = 5,72 B(a)P= 0,0056
2.	PL0802_EE	1 kampania	1 kampania	100%	W ramach zadań własnych	-
3.	PL0802_KPP	70 kontroli	72 kontrole	103%	W ramach zadań własnych	-
ROK 2022						
1.	PL0802_ZSO	13 065 m ²	35 661 m ²	273%	Koszty całkowite: 10 668 533,00 zł Środki własne JST - 2 795 095,55 zł RPO - 500 000,00 zł Inne - 7 373 437,00 zł	PM10 = 10,26 PM2,5 = 9,88 B(a)P = 0,01738
2.	PL0802_EE	1 kampania	1 kampania	100%	W ramach zadań własnych	-
3.	PL0802_KPP	70 kontroli	70 kontrole	100%	W ramach zadań własnych	-
ROK 2023						
1.	PL0802_ZSO	3 843 m ²	1 454,39 m ²	37,8 %	Koszty całkowite: 3 721 839,13 zł Środki własne – 2 615 045,68 zł Środki własne wspólnot mieszkaniowych – 909 335,65 zł Inne – 197 457,8 zł	PM10 = 0,58683 PM2,5 = 0,57811 B(a)P = 0,00029
2.	PL0802_EE	1 kampania	1 kampania	100%	Koszty całkowite: 164 325,00 zł Środki własne – 16 199,00 zł WFOŚiGW – 148 126,00 zł	-
3.	PL0802_KPP	70 kontroli	102 kontrole	145,7%	W ramach zadań własnych	-

ZSO -Obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe

EE - Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe

KPP - Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów

4.1.2. Działania krótkoterminowe

Tabela 6 Podsumowanie prowadzonych działań krótkoterminowych w strefie miasto Gorzów Wielkopolski w latach 2021 - 2023

Rok działań:	ROK 2021	ROK 2022	ROK 2023
1. Ogólne	Uchwała Nr XXII/325/20 z dnia 7 września 2020 r.		
2. Link do strony internetowej, na której został zamieszczony plan działań krótkoterminowych	https://bip.lubuskie.pl/akty/20/19384/UCHWALA_NR_XXII_2F325_2F20_SE_JMIKU_WOJEWODZTWA_LUBUSKIEGO_z_dnia_7_wrzesnia_2020_r_w_sprawie_uchwalenia_Programu_ochrony_powietrza_dla_strefy_miasto_Gorzow_Wlkp/		
2.1. Czy były stwierdzone przekroczenia poziomów alarmowych (zwanych dalej „PA”) lub istotne przekroczenia (ponad 200%) poziomów dopuszczalnych (zwanych dalej „PD”) lub docelowych (zwanych dalej „PDC”) w ciągu roku sprawozdawczego	Nie	Nie	Nie
Jeśli tak, proszę podać szczegóły	<p>Miasto Gorzów nie otrzymało informacji o wystąpieniu istotnych przekroczeń poziomu docelowego B(a)P. Na stronie GIOŚ została umieszczona informacja o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego substancji w powietrzu.</p> <p><u>Rok 2023</u></p> <p>Na terenie miasta Gorzowa Wielkopolskiego nie odnotowano przekroczenia poziomów alarmowych. Na stronie GIOŚ zostało umieszczone powiadomienie o ryzyku przekroczenia średniorocznego poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz powiadomienie o przekroczeniu poziomu informowania dla pyłu zawieszony PM10 w powietrzu.</p>		
3. Proszę opisać wszystkie aspekty wdrażania planu oraz dodać swoje uwagi i doświadczenia	<p>W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.</p>		
4. Czy plan działań krótkoterminowych był wdrażany w roku sprawozdawczym	Tak	Nie	tak
4.1. Jeżeli tak, to jak często, w jakich sytuacjach? Proszę opisać	<p>W przypadku benzo(a)pirenu dla którego okres uśredniania wynosi rok, działania poziomu I realizowane są przez cały rok, a zatem PKD uruchomiono jeden raz.</p>	Nie dotyczy	<p>Plan działań krótkoterminowych w zakresie edukacyjnym tj. informowanie o szkodliwości spalania paliw o niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach, realizowany jest w sposób ciągły.</p>

Rok działań:	ROK 2021	ROK 2022	ROK 2023
5. Plany działań krótkoterminowych: udostępnienie informacji do publicznej wiadomości:			
5.1. Czy informacje dotyczące planu były podawane do publicznej wiadomości	Tak, Internet		
5.2. Link do strony internetowej, na której została zamieszczona informacja	Powiadomienie o ryzyku przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 - GIOŚ (gios.gov.pl)		
5.3. Proszę opisać ogólną strategię udostępniania informacji, w tym wszystkim zainteresowanym stronom	<p>Ogólna strategia sposobu informowania wynikająca z PDK: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przekazuje informacje do WCZK oraz do Zarządu Województwa drogą elektroniczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dane o ryzyku przekroczenia poziomu docelowego normowanych substancji, • określenie możliwych przyczyn występowania ryzyka przekroczenia poziomów normatywnych, • szacunkową lokalizację wystąpienia ryzyka przekroczenia poziomu normatywnego substancji w powietrzu. <p>WCZK umieszcza na stronach internetowych informacje o ogłoszeniu Poziomu 1 (ostrzeżenia) zawierającą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodzaj i stopień ogłoszenia; • obszar objęty ogłoszeniem; • przyczynę wystąpienia ryzyka przekroczenia; • informacje o zagrożeniu oraz możliwości wystąpienia negatywnych skutków zdrowotnych - jakich i do kogo. 		
6. Plany działań krótkoterminowych: wpływ			
6.1. Proszę podać informację na temat wpływu i skuteczności podjętych działań przez sektory	W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.		
6.2. Jakie działania zostały uznane za najbardziej skuteczne? Proszę opisać te działania i wyjaśnić dlaczego	Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.		
6.3. Proszę podać linki do raportów i/lub odniesienia do innych dokumentów wykorzystane do przygotowania sprawozdania z planu działań krótkoterminowych	Nie dotyczy		
7. Pozostałe problemy	Nie dotyczy		
8. Uwagi	Nie dotyczy		

4.1.3. Działania dodatkowe

Poza wymienionymi w poprzednim rozdziale działaniami naprawczymi, na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski prowadzone były również działania dodatkowe (nie wymienione w POP), które w sposób pośredni wpływają na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń. Działania te, są działaniami wspomagającymi dla prowadzonych działań naprawczych w kontekście

kontrolnym, organizacyjnym czy komunikacyjnym. Działania te realizowane były w 3 kategoriach (działania związane z ograniczaniem emisji liniowej – komunikacyjnej, powierzchniowej oraz działania wspomagające).

Tabela 7 Podsumowanie prowadzonych działań dodatkowych na terenie trefy miasto Gorzów Wielkopolski w latach 2021 - 2023

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
ROK 2021				
1.	Działania ograniczające emisję liniową		Obniżenie emisji pyłu unoszonego z powierzchni jezdni w czasie ruchu pojazdów poprzez czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych.	2 528 856,00
2.	Działania ograniczające emisję liniową		Obniżenie emisji pyłu unoszonego z powierzchni jezdni w czasie ruchu pojazdów, poprzez czyszczenie powierzchni jezdni po okresie zimowym.	631 264,86
3.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Rozpoczęto prace związane ze zmianą polityki parkingowej miasta w kierunku ograniczenia ilości pojazdów parkujących w strefie płatnego parkowania. Pojazdy elektryczne są zwolnione z opłat w strefie.	nie dotyczy
4.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni drogi: ul. Brukselska 0,25 km, ul. Okólna 0,181 km, ul. Olimpijska 0,15 km; ul. Akacyjowa 0,221 km; ul. Bogusławskiego 0,08 km; ul. Sosnkowskiego 0,2 km; ul. Cieszkowskiego 0,038 km; ul. Kombatantów 0,740 km; ul. Kowalskiego 0,120 km; ul. Olimpijska 0,999 km; ul. Skrajna 0,995 km; ul. Diamentowa 0,497 km; ul. Koralkowa 0,563 km; ul. Krańcowa 0,223 km; ul. Chabrowa 0,248 km; ul. Sikorskiego 0,291 km; Trasa Nadwarciańska 1,250 km. Łącznie 7,046 km dróg	8 797 907,76
5.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Budowa sieci ciepłowniczych wraz z przyłączami w systemie rur preizolowanych, dostawa i montaż kompaktowych węzłów ciepłych do budynków podłączonych do systemu ciepłowniczego PGE, rozbudowa istniejących węzłów ciepłych o moduły ciepłej wody użytkowej.	10 554 680,31
6.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Likwidacja lokalnych kotłowni gazowych i podłączenie budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej	1 926 795,65

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
7.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Ograniczanie strat ciepła. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych podłączonych do sieci ciepłowniczej - docieplenie ścian i wymiana stolarki okiennej. (Spółdzielnie Mieszkaniowe)	1 158 319,77
8.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miasta. W 2021 r. na terenach zieleni miejskiej nasadzono łącznie 241 szt. młodych drzew.	19 961,1
9.	Działania wspomagające	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Wycofanie z MZK 6 szt. wyeksploatowanych pojazdów Solaris Urbino 12 i zastąpienie ich nowymi autobusami MAN Lion City 12c spełniającymi standard emisji spalin Euro 6-D.	26 220,06
10.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Niskoemisyjne technologie w systemach transportowych. Zakup 5 szt. samochodów elektrycznych (PWIK w Gorzowie Wielkopolskim)	579 015,42
11.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Niskoemisyjne technologie w systemach transportowych. Wymiana dwóch wyeksploatowanych samochodów na nowe posiadające świadectwa zgodność potwierdzające poziom emisji spalin i EURO 6D i Euro 6D4. (KW PSP w Gorzowie wielkopolskim)	359 244,00
12.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Rozwój systemów ścieżek rowerowych lub komunikacji rowerowej w miastach i gminach. Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż ul. Myśluborskiej o długości 1,8 km. Zadanie wykonywane w ramach inwestycji "Przebudowa ul. Myśluborskiej."	brak danych
13.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Niskoemisyjne technologie w systemach transportowych. Wycofano z użytku: 7 samochodów osobowych z silnikami benzynowymi, 9 samochodów osobowych z silnikami wysokoprężnymi – wszystkie z filtrami starego typu. (KWP w Gorzowie Wielkopolskim) Zakupiono i wprowadzono do eksploatacji: 3 samochody osobowe z silnikami benzynowymi, 1 samochód osobowy z silnikiem plug-in hybryd, 1 samochód osobowy elektryczny, 1 samochód osobowo - terenowy z silnikiem wysokoprężnym, 8 pojazdów specjalistycznych furgon z silnikami wysokoprężnym - wszystkie z filtrami spełniającymi aktualne wymagania.	2 942 406,68
ROK 2022				
1.	Działania ograniczające emisję liniową		Obniżenie emisji pyłu unoszonego z powierzchni jezdni w czasie ruchu pojazdów poprzez czyszczenie powierzchni jezdni w	2 919 000,00

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
			okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic głównych.	
2.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Kontynuacja rozpoczętych w 2020 r. prac związanych ze zmianą polityki parkingowej miasta w kierunku ograniczenia ilości pojazdów parkujących w strefie płatnego parkowania. Pojazdy elektryczne są zwolnione z opłat w strefie z mocy uchwały. W dniu 17.01.2022 r. weszła w życie nowa uchwała rozszerzająca strefę płatnego parkowania oraz podnosząca stawki opłat.	227 111,22
3.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni drogi. Łącznie 7,752 km dróg. W tym przebudowa ul. Chrobrego wraz z torowiskiem tramwajowym (długość 2 km)	90 319 645,39
4.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Budowa sieci ciepłowniczych wraz z przyłączami w systemie rur preizolowanych, dostawa i montaż kompaktowych węzłów ciepłych do budynków podłączonych do systemu ciepłowniczego PGE, rozbudowa istniejących węzłów ciepłych o moduły ciepłej wody użytkowej.	12 550 149,48 (dofinansowanie z NFOŚiGW 1528871,81)
5.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Likwidacja lokalnych kotłowni gazowych i podłączenie budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej (PGE Elektrociepłownia)	1 807 626,40 (dofinansowanie NFOŚiGW 807613,90)
6.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Ograniczanie strat ciepła. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych podłączonych do sieci ciepłowniczej - docieplenie ścian i wymiana stolarki okiennej (Spółdzielnie Mieszkaniowe)	569 856,27
7.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miasta. W 2022 r. na terenach zieleni miejskiej nasadzono łącznie 316 szt. młodych drzew oraz 400 szt. krzewów. (Miasto Gorzów Wlkp.)	38 8911,9
8.	Działania wspomagające	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Niskoemisyjne technologie w systemach transportowych. Zakup przez Miasto Gorzów 8 szt. autobusów elektrycznych Solaris Urbino 12 Electric. Wybudowanie 3 stacji szybkiego ładowania autobusów elektrycznych na terenie miasta Gorzowa Wlkp.	27 740 489,39 (dofinansowanie z UE 18 209 226,01 zł)
9.	Działania wspomagające	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Zaprojektowanie i budowa 4 stacji ładowania autobusów elektrycznych na terenie zajezdni MZK.	4 176 943,47 (dofinansowanie z UE 2 252 192,60 zł)
10.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Niskoemisyjne technologie w systemach transportowych. Wymiana dwóch wyeksploatowanych samochodów na nowe posiadające świadectwa zgodności potwierdzające poziom emisji spalin EURO 6AP (samochód rozpoznawczo-ratowniczy SLR t Toyota RAV 4) i Euro 6AR (Samochód	149 984,00

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
			specjalny FORD RANGER SLGRCHem-Eko). (KW PSP w Gorzowie Wielkopolskim)	
11.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Rozwój systemów ścieżek rowerowych lub komunikacji rowerowej w miastach i gminach. Udoskonalenie infrastruktury rowerowej w centrum miasta (ul. Walczaka/Warszawska).	1 870 908,37
12.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Niskoemisyjne technologie w systemach transportowych. Zakup samochodu osobowego Toyota Camry_HSD 4S/D z napędem hybrydowym. (LUW w Gorzowie Wielkopolskim)	174 400,00 (dofinansowanie z WFOŚiGW 139 520,00)
13.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Niskoemisyjne technologie w systemach transportowych Zakupiono i wprowadzono do eksploatacji nowy sprzęt transportowy: 3 pojazdy typu furgon, 4 samochody osobowe, 6 motocykli, 1 quad. (KW Policji)	2 597 042,49 (dofinansowanie z WFOŚiGW w Zielonej Górze 100 100,00)
14.	Działania wspomagające	planowanie przestrzenne	Stosowano w treści decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, tzn. w decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy następujące zapisy, w ramach punktów: 1. warunki zabudowy i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy na podstawie przepisów odrębnych- przywoływane były obowiązujące akty prawne: • Uchwała nr XXII/325/20 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 7 września 2020 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wlkp. wraz z planem działań krótkoterminowych. • Uchwała nr XLVI/734/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. 2. ochrona środowiska i zdrowia ludzi oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, • „w celu osiągnięcia poziomów docelowych benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 w obszarze miasta Gorzowa Wielkopolskiego wskazane jest włączanie systemów grzewczych budynków do scentralizowanych systemów grzewczych, a tam gdzie nie jest to możliwe należy stosować kotły gazowe, olejowe, odnawialne źródła energii lub kotły na paliwa stałe zgodne z uchwałą nr XLVI/734/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie	W ramach kosztów własnych

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
			<p>eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (dla zabudowy wielorodzinnej).</p> <ul style="list-style-type: none"> • „w celu osiągnięcia poziomów docelowych benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w obszarze miasta Gorzowa Wielkopolskiego do celów grzewczych należy stosować kotły gazowe, olejowe, odnawialne źródła energii lub kotły na paliwa stałe zgodne z uchwałą nr XLVI/734/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (dla zabudowy jednorodzinnej), <p>W 2022 r. zostało wydanych 27 decyzji o warunkach zabudowy dla budowy nowych budynków lub zespołu budynków mieszkalnych jednorodzinnych oraz 6 decyzji na budowę budynków mieszkalnych wielorodzinnych.</p> <p>W roku 2022 uchwalono 10 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W MPZP stosowano zapisy wspierające rozbudowę i rozwój sieci ciepłowniczych i gazowniczych oraz uwzględniano wymogi dotyczące zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników bezemisyjnych lub niskoemisyjnych.</p>	
ROK 2023				
1.	Działania ograniczające emisję liniową		Obniżenie emisji pyłu unoszonego z powierzchni jezdni w czasie ruchu pojazdów poprzez czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic głównych.	2 919 000,00
2.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Kontynuacja rozpoczętych w 2020 r. prac związanych ze zmianą polityki parkingowej miasta w kierunku ograniczenia ilości pojazdów parkujących w strefie płatnego parkowania. Pojazdy elektryczne są zwolnione z opłat w strefie z mocy ustawy. Kontynuacja rozszerzania obszaru strefy o kolejne kwartały nowego miasta w kierunku północnym.	373 858,28
3.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni drogi. Modernizacja wschodniego wylotu DK nr 22 w Gorzowie Wielkopolskim na odcinku od ronda Sybiraków do granic miasta. W tym m.in. przebudowa istniejącej i budowa drugiej jezdni drogi krajowej DK22, budowa torowiska tramwajowego, budowa sieci trakcyjnej torowiska, budowa chodników oraz ciągów pieszo-rowerowych, budowa dróg rowerowych, budowa oświetlenia drogowego w systemie LED. Długość wybudowanych nowych odcinków dróg: 3,62 k, długość	78 226 100,25

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
			wyremontowanych nawierzchni: 2,44 km. Termin realizacji 26.09.2018 r. - 30.06.2023 r.	
4.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni drogi. Poprawa nawierzchni drogi poprzez wykonanie nawierzchni z kostki betonowej oraz utwardzenie nawierzchni gruzobetonem. Ul. Wał Poprzeczny, ul. Sosnowa, ul. Cisowa oraz ul. Jodłowa. Budowa nowych odcinków dróg: 0,86 km. Długość utwardzonych ulic i odcinków dróg: 0,143 km.	728 717,29
5.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni drogi. Budowa nowej jezdni; frezowanie istniejącej nawierzchni i wykonanie nowej warstwy wiążącej i ścieralnej. Przebudowa dot. ulic: Koralowej, Owocowej, Srebrnej, Czartoryskiego, Włókienniczej, Dworskiej, odcinka ul. Inowrocławskiej, Pirytovej, Gnieźnieńskiej, Kowalskiego i Furmanka, Narutowicza. Długość utwardzonych ulic i odcinków dróg: 2,48 km. Remonty nawierzchni ulic i dróg: 0,87 km	3 738 577,20
6.	Działania ograniczające emisję liniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030	Utrzymanie dróg w sposób ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni drogi. Realizacja zadania pn. "Przebudowa drogi wraz z przebudową torowiska w ul. Dworcowej" w ramach Projektu pn. "System zrównoważonego transportu miejskiego w Gorzowie Wlkp." W ramach zadania została przebudowana ul. Dworcowa wraz z torowiskiem, został wybudowany deptak, plac przed dworcem PKP oraz droga rowerowa o długości 0,17 km. W ramach zadania wykonano również 4 szt. kamer monitoringu wizyjnego oraz przygotowano przyłącza pod tablicę elektroniczną SDIP na przystanku tramwajowym przy ul. Dworcowej która jest planowana do zamontowania w ramach II-go etapu systemu zrównoważonego transportu miejskiego do 2027 roku. W ramach zadania przebudowano torowisko w ul. Dworcowej. Nowe torowisko ma 189,47 metrów długości.	7 887 099,06
7.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Strategia rozwoju miasta Gorzowa Wielkopolskiego 2030, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Budowa sieci ciepłowniczych wraz z przyłączami w systemie rur preizolowanych, dostawa i montaż kompaktowych węzłów ciepłych do budynków podłączonych do systemu ciepłowniczego PGE, rozbudowa istniejących węzłów ciepłych o moduły ciepłej wody użytkowej. Długość wybudowanej sieci 5584 m, długość zmodernizowanej sieci 1530 m.	15 163 251,57

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
8.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Likwidacja lokalnej kotłowni gazowej przy ul. Kostrzyńskiej 4 i podłączenie budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej (PGE Elektrociepłownia)	226 220,94
9.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2031	Ograniczanie strat ciepła. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej: Centrum Edukacji Zawodowej ul. Warszawska/Szpitalna. Docieplenie ścian zewnętrznych, docieplenie dachu, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. Termin realizacji: styczeń 2020- wrzesień 2023 r.	4 182 196,80
10.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2031	Ograniczanie strat ciepła. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej: Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Dąbrowskiego 23 w Gorzowie Wielkopolskim. W ramach przedsięwzięcia wykonano m.in.. - ocieplono podłogi w przyziemiu w budynku głównym, - ocieplono wełną mineralną dach poddasza budynku głównego oraz dach nad powierzchniami użytkowymi, - częściowo wymieniano okna na nowe o współczynniku 0,9 (W/m ² K), - renowacja istniejących okien do wymaganego współczynnika, - wykonano izolację mineralną ścian fundamentowych w budynku pierwotnym, - wymieniono instalacje centralnego ogrzewania, -wymieniono instalację ciepłej wody użytkowej. Termin realizacji 17.05.2021 r. - 07.12.2023 r.	4 651 128,94
11.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2031	Ograniczanie strat ciepła. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej: Budynek Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej przy ul. Kazimierza Jagiellończyka 8b. Zakres prac obejmował m.in.. Docieplenie fundamentów i ścian budynku, wymianę stolarki okiennej i drzwi wejściowych do budynku. Powierzchnia użytkowa 3743,41 m ³ .	6 505 000,04
12.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Ograniczanie strat ciepła. Termomodernizacja budynków wielorodzinnych podłączonych do sieci ciepłowniczej - docieplenie ścian i wymiana stolarki okiennej. (Spółdzielnie Mieszkaniowe)	878 773,53
13.	Działania wspomagające	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miasta. Działanie 1: Zagospodarowanie zielenią Centrum Miasta oraz zagospodarowanie zielenią wybranych przystanków komunikacji miejskiej w Gorzowie Wlkp. - zwiększenie powierzchni biologicznej na powierzchni 600 mkw. Działanie 2: Zagospodarowanie skweru położonego przy zabytkowym Spichlerzu pomiędzy ul. Przemysłową a terenem Muzeum Lubuskiego w Gorzowie Wlkp. - poprawa szaty roślinnej (1250 m ²) Działanie 3: nasadzenie drzew i krzewów,	3 121 211,10

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
			rekultywacja trawników (581 szt. drzew i 2169 szt. krzewów, 392 m2 trawników)	
14.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Obniżenie emisji z ogrzewania indywidualnego. Likwidacja lokalnej kotłowni węglowej i podłączenie budynku do sieci ciepłowniczej (ul. Ogrodowa 6a Gorzów Wielkopolski) (S.M. Metalowiec)	61 742,65
15.	Działania ograniczające emisję liniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Rozwój systemów ścieżek rowerowych lub komunikacji rowerowej w miastach i gminach. Budowa dróg rowerowych w rejonie ul Dobrej oraz Parku Kopernika o łącznej długości 0,54 km oraz w rejonie ul. Litewskiej 0,2 km.	665 537,14
16.	Działania ograniczające emisję powierzchniową	Program ochrony środowiska dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego na lata 2021-2030	Ograniczanie strat ciepła. Remont budynku przy ul. Fabrycznej 71 w Gorzowie wlkp. podczas którego wykonano m.in. prace ograniczające straty ciepła: wymiana papy na dachu, roboty dekarskie, wymiana i uszczelnienie okien, montaż sufitów podwieszanych. (LUW)	1 627 000,00
17.	Działania wspomagające	planowanie przestrzenne	<p>Stosowano w treści decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, tzn. w decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy następujące zapisy, w ramach punktów:</p> <ol style="list-style-type: none"> warunki zabudowy i szczegółowe zasady zagospodarowania terenu oraz jego zabudowy na podstawie przepisów odrębnych- przywoływane były obowiązujące akty prawne: <ul style="list-style-type: none"> Uchwała nr XXII/325/20 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 7 września 2020 r. w sprawie uchwalenia Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wlkp. wraz z planem działań krótkoterminowych. Uchwała nr XLVI/734/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. ochrona środowiska i zdrowia ludzi oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, <ul style="list-style-type: none"> „w celu osiągnięcia poziomów docelowych benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 w obszarze miasta Gorzowa Wielkopolskiego wskazane jest włączanie systemów grzewczych budynków do scentralizowanych systemów grzewczych, a tam gdzie nie jest to możliwe należy stosować kotły gazowe, olejowe, odnawialne źródła energii lub kotły na paliwa stałe zgodne z uchwałą nr XLVI/734/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 czerwca 2018 r. w 	w ramach kosztów własnych

Lp.	Kategoria działań	Program, którego działanie dotyczy	Opis działania	Koszty [zł]
			<p>sprawie wprowadzenia na obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (dla zabudowy wielorodzinnej).</p> <p>• „w celu osiągnięcia poziomów docelowych benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 w obszarze miasta Gorzowa Wielkopolskiego do celów grzewczych należy stosować kotły gazowe, olejowe, odnawialne źródła energii lub kotły na paliwa stałe zgodne z uchwałą nr XLVI/734/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (dla zabudowy jednorodzinnej),</p> <p>W 2023 r. zostało wydanych 23 decyzji o warunkach zabudowy dla budowy nowych budynków lub zespołu budynków mieszkalnych jednorodzinnych oraz 1 decyzja na budowę budynków mieszkalnych wielorodzinnych.</p> <p>W roku 2023 uchwalono 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W MPZP stosowano zapisy wspierające rozbudowę i rozwój sieci ciepłowniczych i gazowniczych oraz uwzględniano wymogi dotyczące zaopatrywania mieszkań w ciepło z nośników bezemisyjnych lub niskoemisyjnych. Stosowano również zapisy w zakresie zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu dotyczące utrzymania i zagospodarowania zieleni oraz określające powierzchnię biologicznie czynną.</p>	

Poniżej przedstawiono podsumowanie działań dodatkowych jakie prowadzone były na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski w latach 2021 – 2023 wraz z poniesionymi kosztami.

Tabela 8 Podsumowanie prowadzonych działań dodatkowych w latach 2021-2023 w strefie miasto Gorzów Wielkopolski

Rok/ Koszt działań	Ilość wykonanych działań w ciągu roku			Koszty całkowite [zł/rok] / suma prowadzonych działań
	Działania wspomagające	Działania ograniczające emisję liniową	Działania ograniczające emisję powierzchniową	
2021	6	4	3	13
Koszt [zł]	3 926 847,26	11 958 029,62	13 639 795,73	29 524 671,61
2022	8	3	3	14
Koszt [zł]	37 098 679,62	93 465 756,61	14 927 632,15	145 492 068,38
2023	2	7	8	17
Koszt [zł]	3 121 211,10	94 538 889,22	33 295 314,47	130 955 414,79

4.2. Działania prowadzone ze środków Narodowego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na drodze uchwały określa listę priorytetowych programów do finansowania. Wśród nich w obrębie ochrony powietrza możemy wyróżnić:

- poprawa jakości powietrza,
- poprawa efektywności energetycznej,
- wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii, System zielonych inwestycji (GIS – Green Investment Scheme).

Działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej mają na celu przede wszystkim wsparcie regionu w ramach jego rozwoju oraz poprawy jakości m.in. powietrza, poprzez:

- poprawę stanu środowiska w województwie,
- zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego mieszkańców,
- ochronę walorów przyrodniczych regionu,
- przeciwdziałanie przyspieszonym zmianom klimatu.

WFOŚiGW wydzielił następujące priorytety:

- I. Ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi
- II. Racjonalne gospodarowanie odpadami i ochrona powierzchni ziemi
- III. OCHRONA ATMOSFERY
- IV. Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów.

W ramach III priorytetu Fundusz będzie wspierał działania związane z ochroną powietrza oraz wspomaganie wykorzystywania lokalnych źródeł energii odnawialnej, a także wprowadzanie bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

W poniższej tabeli przedstawiono działania zakończone w latach 2021 – 2023 finansowanych przez WFOŚiGW w Zielonej Górze.

Tabela 9 Działania/ umowy zakończone - stan 31.12.2021 r. w ramach Programu Czyste powietrze

Nazwa powiatu	Nazwa gminy	Koszty całkowite [zł]	Koszty kwalifikowane [zł]	Wysokość pomocy [zł]	Nazwa efektu	Jednostka miary	Wartość osiągnięta
Powiat m. Gorzów Wielkopolski	M. Gorzów Wielkopolski	4 521 979,64	4 521 979,64	2 565 492,79	Liczba zlikwidowanych urzędzeń na paliwa stałe, w których dokonano likwidacji urzędzeń na paliwa stałe	szt.	126
					Liczba inwestycji związanych z montażem ekologicznych źródeł ogrzewania oraz instalacji OZE	szt.	126
					Liczba inwestycji związanych z podniesieniem efektywności energetycznej budynków	szt.	146
					Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikro metrów (PM10)	Mg/rok	3,285
					Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 2,5 mikro metrów (PM2,5)	Mg/rok	2,9317
					Ograniczenie emisji benzo(a)pirenu	Mg/rok	0,004248

Tabela 10 Działania/ umowy zakończone - stan 31.12.2021 r. w ramach zasad udzielania pomocy finansowej

Nazwa powiatu	Nazwa gminy	Koszty całkowite [zł]	Koszty kwalifikowane [zł]	Wysokość pomocy [zł]	Nazwa efektu	Jednostka miary	Wartość osiągnięta
Powiat m. Gorzów Wielkopolski	M. Gorzów Wielkopolski	153 860,70	125 090,00	125 090,00	Liczba zlikwidowanych urzędzeń na paliwa stałe, w których dokonano likwidacji urzędzeń na paliwa stałe	szt.	0
					Liczba inwestycji związanych z montażem ekologicznych źródeł ogrzewania oraz instalacji OZE	szt.	2
					Liczba inwestycji związanych z podniesieniem efektywności energetycznej budynków	szt.	2
					Ograniczenie emisji pyłu ogółem	Mg/rok	0,0011
					Ograniczenie emisji benzo(a)pirenu	Mg/rok	brak danych

Tabela 11 Działania/ umowy zakończone - stan 31.12.2022 r.

Nazwa powiatu	Nazwa gminy	Liczba zakończonych umów (szt.)	Kwota dofinansowania ogółem (tys. zł)	Kwota wypłaconych środków ogółem (tys. zł)	Nazwa efektu	Jednostka miary	Wartość osiągnięta
Powiat m. Gorzów Wielkopolski	M. Gorzów Wielkopolski	82	1 421,62	1 421,62	Liczba budynków o poprawionej efektywności	szt.	82
					Liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła (kotłów starej generacji) na niskoemisyjne w budynkach istniejących	szt.	71
					Liczba zamontowanych niskoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach nowo budowanych	szt.	0
					Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej zainstalowanych ogniw fotowoltaicznych	MWe	0,00999
					Ograniczenie zużycia energii końcowej	MWh/rok	1525,2
					Ograniczenie emisji SO ₂	Mg/rok	7,21518
					Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikro metrów (PM10)	Mg/rok	1,845
					Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 2,5 mikro metrów (PM2,5)	Mg/rok	1,64656
					Ograniczenie emisji benzo(a)pirenu	Mg/rok	0,002646857
					Ograniczenie emisji CO ₂	Mg/rok	655,8458

Tabela 12 Działania/ umowy zakończone z programu „Czyste powietrze” - stan 31.12.2023 r.

Nazwa powiatu	Nazwa gminy	Liczba zakończonych umów (szt.)	Kwota dofinansowania ogółem (tys. zł)	Kwota wypłaconych środków ogółem (tys. zł)	Nazwa efektu	Jednostka miary	Wartość planowana	Wartość osiągnięta
Powiat m. Gorzów Wielkopolski	M. Gorzów Wielkopolski	97	2 545	2 545	Liczba budynków o poprawionej efektywności	szt.	90	90
					Liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła (kotłów starej generacji) na niskoemisyjne w budynkach istniejących	szt.	37	37
					Liczba lokali mieszkalnych o poprawionej efektywności energetycznej	szt.	7	7
					Liczba wymienionych nieefektywnych źródeł ciepła	szt.	35	35
					Liczba zamontowanych niskoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach nowo budowanych	szt.	0	0
					Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej zainstalowanych ogniw fotowoltaicznych	MWe	0,0749	0,07855
					Ograniczenie zużycia energii pierwotnej	MWh/rok	171,3	123
					Ograniczenie zużycia energii użytkowej	MWh/rok	430,1	430,1
					Ograniczenie zużycia energii końcowej	MWh/rok	1221,2	1289,5
					Ograniczenie emisji SO ₂	Mg/rok	3,69558	3,69558
					Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 10 mikro metrów (PM10)	Mg/rok	2,498599	2,183239
					Ograniczenie emisji pyłów o średnicy mniejszej niż 2,5 mikro metrów (PM2,5)	Mg/rok	0,84336	0,84336
					Ograniczenie emisji benzo(a)pirenu	Mg/rok	0,002242074	0,002035074
					Ograniczenie emisji CO ₂	Mg/rok	587,5938	531,9428

4.3. Działania prowadzone ze środków Departamentu Programów Regionalnych

W latach 2021 – 2023 w obrębie strefy miasto Gorzów Wielkopolski prowadzono działania związane z gospodarką niskoemisyjną, gdzie dofinansowania udzielał Departament Programów Regionalnych (DPR). Poniższa tabela przedstawia zestawienie poszczególnych działań.

Tabela 13 Zestawienie inwestycji dofinansowywanych przez DPR w latach 2021-2023 w obrębie strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

Lp.	Nazwa beneficjenta	Tytuł projektu	Dofinansowanie [zł]	Wartość ogółem [zł]
1.	SPÓŁDZIELNIA MIESZKANIOWA GÓRCZYN	Montaż instalacji fotowoltaicznych o łącznej mocy 1238 kW na potrzeby Spółdzielni Mieszkaniowej Górczyn w Gorzowie Wielkopolskim.	2 917 367,78	6 521 539,55
2.	SAMODZIELNY PUBLICZNY ZAKŁAD OPIEKI ZDROWOTNEJ „PRZYCHODNIA DWORCOWA” W GORZOWIE WLKP.	Termomodernizacja budynków Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Przychodnia Dworcowa” w Gorzowie Wielkopolskim, ul. Dworcowa 4	1 264 477,70	1 725 071,12
3.	MIASTO GORZÓW WIELKOPOLSKI	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej w Gorzowie Wlkp. - III etap	11 751 290,09	15 591 771,49

Departament Programów Regionalnych w latach 2021 – 2023 udzielił dofinansowania w obrębie projektów związanych z gospodarką niskoemisyjną w wysokości 15 933 135,57 zł, natomiast całość kosztowała 23 838 382,16 zł. Zadania dotyczyły montażu instalacji fotowoltaicznej oraz termomodernizacji budynków.

5. Podsumowanie i wnioski

W latach 2021-2023 w obrębie strefy miasto Gorzów Wielkopolski podjęto szereg działań mających na celu poprawę jakości powietrza, a w szczególności ograniczenie emisji benzo(a)pirenu w pyłe zawieszony PM10. Redukcja benzo(a)pirenu przede wszystkim nastąpiła podczas ograniczania emisji powierzchniowej: likwidacja ogrzewania węglowego, obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych, rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych, a także ograniczenia emisji punktowej, tj. realizacja strategii czystej produkcji, poprzez zapobieganie emisji do środowiska. Zgodnie z przekazanymi danymi w okresie sprawozdawczości (rok 2021 – 2023) na terenie strefy odnotowano ograniczenie emisji pyłu zawieszonego PM10 na poziomie 16,97 Mg/rok, pyłu zawieszonego PM 2,5 - 16,18 Mg/rok oraz benzo(a)pirenu - 23,27 kg/rok. Ponadto przeprowadzono działania wspomagające, dodatkowe, które nie miały bezpośrednio wpływu na obniżenie emisji zanieczyszczeń, ale miały wpływ pośredni, tj. m.in.: współpracę z organizacjami ekologicznymi czy kontrolę gospodarstw domowych w zakresie zakazu spalania odpadów.

Poniżej przedstawiono podsumowanie realizowanych działań w okresie sprawozdawczości 2021 – 2023 na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

Tabela 14 Podsumowanie realizowanych działań naprawczych w latach 2021 - 2023 na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

Lp.	Kod działania naprawczego	Wymagany efekt rzeczowy	Zrealizowany efekt rzeczowy	Stan realizacji działania naprawczego	Poniesione koszty oraz dofinansowanie	Łączny roczny efekt ekologiczny [Mg/rok]
Lata 2021 – 2023						
1.	PL0801_ZSO	29 973 m ²	51 663,39 m ²	141%	Koszty całkowite: 26 850 372,13 zł RPO – 500 000,00 zł Inne – 7 570 894,80 zł Środki wspólnot mieszkaniowych – 909 335,65 zł	PM10 = 16,967 PM2,5 = 16,178 B(a)P = 0,02327
2.	PL0801_EE	3 kampanie	3 kampanie	100%	Koszty całkowite: 164 325,00 zł WFOŚiGW – 148 126,00 zł	-
3.	PL0801_KPP	70 kontroli w roku (210 łącznie)	244 kontrole	166,2%	W ramach zadań własnych	-

Tabela 15 Porównanie danych założonych w Programie ochrony powietrza z danymi z realizacji działań wg otrzymanych sprawozdań z POP dla zadania I ZSO.

ROK	2021	2022	2023
Koszty przeznaczone na realizację działań w latach 2021 – 2023 [zł] Zadanie I PL0801_ZSO			
dane wg POP	5 738 820 zł	6 886 590 zł	430 410 zł
dane wg sprawozdań	12 460 000 zł	10 668 533 zł	3 721 839,13 zł
Szacowany efekt ekologiczny B(a)P w latach 2021 – 2023 [Mg/rok] Zadanie I PL0801_ZSO			
dane wg POP	0,0026	0,0031	0,0002
dane wg sprawozdań	0,0056	0,01738	0,00029

Tabela 16 Podsumowanie realizowanych działań dodatkowych w latach 2021 - 2023 na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski.

	Ilość wykonanych działań w latach 2021 - 2023			Koszty całkowite [zł/rok]/ suma prowadzonych działań
	Działania wspomagające	Działania ograniczające emisję liniową	Działania ograniczające emisję powierzchniową	
Ilość[szt.]	16 szt.	14 szt.	14 szt.	44 szt.
koszt[zł]	44 146 737,98 zł	199 962 675,45 zł	61 862 742,35 zł	305 972 154,78 zł
% kosztów	14,4%	65,4%	20,2%	100%

Analiza realizacji działań naprawczych w ramach Programu ochrony powietrza w strefie miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych w latach 2021 – 2023 pokazuje, iż Samorząd wykonywał wszystkie z zadanych działań naprawczych jak i dodatkowych. Stopień realizacji w zależności od roku sprawozdawczego był różny.

Średnia realizacja I zadania związanego z obniżaniem emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku emisji niskosprawnych urządzeń na paliwo stałe wynosiła około 141%. Szacowany efekt ekologiczny B(a)P dla tego zadania nie został zrealizowany jedynie w roku 2023, natomiast w roku 2021 oraz 2022 był wyższy niż planowano zgodnie z POP. Koszty jakie przekazano na realizację działania w latach 2021 - 2023 znacznie przewyższyły zaplanowane, co może być spowodowane przeniesieniem realizacji zadań z lat wcześniejszych oraz koniecznością spełnienia tzw. uchwały antysmogowej. Od roku 2023 zgodnie z uchwałą Sejmiku Województwa Uchwała nr XLVI/734/18 z dnia 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze miasta Gorzów Wielkopolski ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (tzw. uchwała antysmogowa) będą mogły być eksploatowane kotły (na paliwo stałe) spełniające przynajmniej standardy emisyjne zgodne z 5 klasą względem granicznych wartości emisji zanieczyszczeń określonych w normie PN-EN 303-5.

Realizacja zadania II – Działania promocyjne i edukacyjne, została spełniona w 100% założeń. Część akcji edukacyjnych była prowadzona bez kosztowo. Realizacja działania prowadzona była na wielu poziomach. Akcje edukacyjne zarówno wśród uczniów szkół, jak i mieszkańców, którzy otrzymywali informacje i wsparcie przy składaniu wniosków do Programu Czyste Powietrze. W roku 2023 powstała Kampania edukacyjno-informacyjna „WygrajMY czyste powietrze” współfinansowana z NFOŚiGW i WFOŚiGW w Zielonej Górze i zrealizowana została przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Jej głównym celem była aktywizacja mieszkańców miasta do wspólnego działania na rzecz gorzowskiego powietrza. W ramach projektu przeprowadzono kampanię informacyjną w Internecie.

Realizacja działania III – Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów, również została utrzymana na wysokim poziomie – średnia realizacja wg planów w POP w latach 2021 – 2023 wynosiła 166,2%. Zadanie to było wykonywane bez kosztowo. W 2023 roku działania kontrolne zostały również rozszerzone o monitorowanie urządzeń grzewczych pod kątem spełniania wymagań uchwały antysmogowej.

Na terenie strefy miasto Gorzów Wielkopolski podejmowano również szereg działań dodatkowych, które również mają na celu redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza. Prowadzone działania związane były z ograniczeniem emisji liniowej (związanej z komunikacją), powierzchniowej jak i działania wspomagające. Najwięcej kosztów przeznaczono na działania ograniczające emisję liniową, tj. utrzymanie dróg w sposób

ograniczający wtórną emisję zanieczyszczeń poprzez remonty i poprawę stanu nawierzchni dróg.

Znaczny udział w ograniczeniu emisji mają działania podjęte w ramach redukcji emisji powierzchniowej z sektora bytowo – komunalnego, który ma największy udział w emisji benzo(a)pirenu. Wyznaczony w latach sprawozdawczości 2021 – 2023 efekt ekologiczny, jest spowodowany właśnie działaniami ograniczenia emisji powierzchniowej. Emisja benzo(a)pirenu w roku 2018 dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wynosiła 38,4 kg/rok, wg prognozy w Programie ochrony powietrza na rok 2026 szacowana była na poziomie 31,9 kg/rok, natomiast wg danych z Roczno Raportu Ocena Jakości Powietrza w województwie lubuskim w roku 2021 emisja benzo(a)pirenu w strefie miasto Gorzów Wielkopolski wynosiła 65 kg/rok (emisja ta wyliczona została na podstawie danych KOBIZE), a w roku 2022 była już na poziomie 49,0 kg/rok. Poziom docelowy określony dla stężenia B(a)P w powietrzu w strefie przekraczany jest regularnie od 2010 roku. Szereg działań jakie zostały podejmowane finansowane było z różnych źródeł, m.in. NFOŚiGW, WFOŚiGW w Zielonej Górze, Departamentu Programów Regionalnych, środków z Unii Europejskiej. Część działań była wspomagana dotacją od miasta.

Prowadzone działania w ramach Programu ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych przyczyniły się do poprawy stanu jakości powietrza, czego dowodem są szacunkowe wyliczenia efektów ekologicznych dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz dane przekazane w rocznych raportach Oceny Jakości Powietrza w województwie lubuskim w strefie miasto Gorzów Wielkopolski. Wg w/w raportów w roku sprawozdawczych 2021 w obrębie strefy wykazano przekroczenie poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 odnotowano na powierzchni 34,8 km², co daje 40,5 % udziału w powierzchni strefy. Na oddziaływanie przekroczeń narażone było około 74 648 mieszkańców (60,9%). W roku 2022 przekroczenie poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 odnotowano na powierzchni 22,3 km² – 25,9 % udziału w powierzchni strefy, a narażonych na przekroczenie było 52 614 mieszkańców w strefie (44,6%).

Zaleca się kontynuowanie prowadzenia działań naprawczych prowadzących do poprawy jakości powietrza, a tym samym redukcji zanieczyszczeń mających znaczący wpływ na ochronę zdrowia ludzi, zwierząt czy roślin.

Program Czyste powietrze stanowił ogromne wsparcie finansowe jednakże dotyczył wyłącznie właścicieli domów jednorodzinnych lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą. W ramach Programu, wsparcie uzyskano w formie kredytu i dotacji na wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne systemy ogrzewania spełniające obowiązujące normy, jak i na prace termomodernizacyjne służące poprawie efektywności energetycznej domu oraz instalację OZE. W roku 2022 uruchomiony został program „Ciepłe mieszkanie” wspierającego m.in. wymianę źródeł ciepła oraz stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach wielolokalowych. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wzorem programu „Czyste powietrze”, w programie „Ciepłe mieszkanie” zastosowano formułę współpracy z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska.

Sprawozdanie z realizacji Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych, zgodny jest z wytycznymi Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania

informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350) i zawiera tabele sprawozdawcze na podstawie załącznika nr 9 (tabela nr 1,2 i 3).

6. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Niniejsze sprawozdanie z realizacji Programu ochrony powietrza dla strefy miasta Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych, przedstawia zestawione dane dotyczące celów i działań jakie zostały podjęte w obszarze strefy, w latach 2021-2023 ich efekty/skutki oraz nakłady pieniężne jakie zostały na nie przeznaczone. Działania te mają na celu polepszenie standardów jakości powietrza. W związku z wystąpieniem przekroczeń dla poziomu docelowego bezno(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 na terenie przedmiotowej strefy Zarząd Województwa Lubuskiego uchwalił w roku 2020 Program ochrony powietrza dla strefy miasta Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych. Program ochrony powietrza zawiera dokładną analizę przyczyn występowania wysokich stężeń zanieczyszczeń oraz wskazuje działania naprawcze jakie muszą zostać podjęte w celu poprawy jakości powietrza i dotrzymania norm jakości powietrza wg aktualnie obowiązujących rozporządzeń. Działania krótkoterminowe mają na celu zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczeń oraz ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Zakres sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza, zgodny jest z wytycznymi Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350 par. 10, pkt. 2) i zawiera m.in. informacje o:

- kierunkach i zakresie podjętych działań naprawczych, w tym o zmianach w jakości paliw dopuszczonych do stosowania na określonym terenie, zastosowaniu najlepszych dostępnych technik i podjęciu innych działań ograniczających emisję substancji do powietrza, jeżeli były planowane,
- stanie zaawansowania podjętych działań, o których mowa w pkt 1
- nakładach, w tym środkach finansowych, dotychczas poniesionych oraz przewidywanych do poniesienia na realizację działań, o których mowa w pkt 1
- osiągniętym efekcie ekologicznym w latach 2021 - 2023.

Część sprawozdania dotycząca działań krótkoterminowych, zawiera informacje o podjętych działaniach, które miały na celu (Dz. U. z 2023 r. poz. 350 par. 10, pkt. 4):

- zmniejszenie ryzyka wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu
- ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Obowiązek sprawozdawczości wynika z art. 94 ust. 2a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.) i stanowi iż, zarząd województwa obowiązany jest przekazać właściwemu ministrowi do spraw klimatu oraz właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska co roku, w terminie do dnia 31 marca, za poprzedni rok kalendarzowy, sprawozdanie okresowe z realizacji działań naprawczych wynikających z programu ochrony powietrza i jego aktualizacji, o których mowa w art. 91, lub planu działań krótkoterminowych, o którym mowa w art. 92.

Natomiast zgodnie z art. 94 ust. 2a pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.), zarząd województwa jest obowiązany przekazać właściwemu ministrowi do spraw klimatu oraz właściwemu wojewódzkiemu inspektorowi ochrony środowiska, w terminie 6 miesięcy po zakończeniu realizacji programu ochrony

powietrza i jego aktualizacji, o których mowa w art. 91, lub planu działań krótkoterminowych, o którym mowa w art. 92.

W latach sprawozdawczości 2021 – 2023 dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski prowadzone były działania mające na celu poprawę jakości powietrza, zgodnie z wytycznymi Programu ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych. Działania podejmowane były przede wszystkim w zakresie ograniczenia emisji zanieczyszczeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10. Działania wpłynęły na redukcję emisji tego zanieczyszczenia, czego dowodem są szacunkowe wartości efektów ekologicznych dla w/w zanieczyszczeń jak i dane z Rocznej Oceny Jakości Powietrza w województwie lubuskim – strefa miasto Gorzów Wielkopolski, gdzie z roku na rok wartości emisji benzo(a)pirenu są niższe. Wszystkie zadania naprawcze jakie zostały wyznaczone w Programie ochrony powietrza wraz z planem działań krótkoterminowych zostały zrealizowane w różnym stopniu zaawansowania.

7. Wykaz wykorzystywanych dokumentów

---

1. Program ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych ze względu na przekroczenie wartości docelowej benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 - uchwała Nr XXII/325/20 z dnia 7 września 2020 roku.
2. Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim za rok 2020 (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska).
3. Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim za rok 2021 (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska).
4. Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim za rok 2022 (Główny Inspektorat Ochrony Środowiska).
5. Sprawozdania okresowe z realizacji Programu ochrony powietrza dla Gorzowa Wielkopolskiego za lata 2021 – 2023.
6. Aktualizacja Programu ochrony powietrza dla strefy miasto Gorzów Wielkopolski wraz z planem działań krótkoterminowych – uchwała nr LVII/887/23 z dnia 9 października 2023 roku.

8. Tabele sprawozdawcze

TABELE SPRAWOZDAWCZE Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY MIASTO GORZÓW WIELKOPOLSKI W ROKU 2023

zgodnie z załącznikiem nr 9 do Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350).

I. Informacja ogólna na temat sprawozdania okresowego z realizacji programu ochrony powietrza			
Lp.	Zawartość	Opis	
1.	Rok referencyjny	2023	
2.	Województwo	lubuskie	
3.	Kod strefy ¹⁾	PL0801	
4.	Kod programu ochrony powietrza ²⁾	PL0801BaPa_2018	
5.	Nazwa urzędu marszałkowskiego	Województwo Lubuskie - Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	
6.	Adres pocztowy urzędu marszałkowskiego	ul. Podgórna 7 65-057 Zielona Góra	
7.	Imię/imiona i nazwisko/nazwiska pracownika/pracowników urzędu marszałkowskiego odpowiedzialnego/odpowiedzialnych za przygotowanie danych	Aleksandra Bocheńska	Adrianna Wachowicz
8.	Służbowy telefon pracownika/pracowników urzędu marszałkowskiego odpowiedzialnego/odpowiedzialnych za przygotowanie danych	68 456 54 17	68 456 52 86
9.	Służbowy adres poczty elektronicznej pracownika/pracowników urzędu marszałkowskiego odpowiedzialnego/odpowiedzialnych za przygotowanie danych	a.bochenska@lubuskie.pl	a.wachowicz@lubuskie.pl
10.	Uwagi		

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 1
1	Kod działania naprawczego	PL0801_ZSO
2	Tytuł	Obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe
3	Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01
4	Opis	Działanie naprawcze realizowane było poprzez następujące przedsięwzięcia: <ul style="list-style-type: none"> likwidacja kotłów na paliwo stałe w budynkach mieszkalnych i wykonanie c.o. etażowego zasilanego kotłami gazowymi,

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 1
		<ul style="list-style-type: none"> likwidacja pieców kaflowych i montaż ogrzewania elektrycznego lub podłączenie lokalu do sieci ciepłowniczej, przeprowadzenie termomodernizacji budynków mieszkalnych wielorodzinnych (m.in. docieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej).
5	Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801
6	Obszar	Teren miasta
7	Termin zastosowania	01.01.2023r. – 31.12.2023r.
8	Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	37,8%
9	Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe
10	Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem
11	Efekt rzeczowy działania naprawczego obliczony (oszacowany) na podstawie wskaźnika(-ków) monitorowania postępu realizacji działania naprawczego w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza	<p>Wartość wymagana powierzchni lokali, w których należy dokonać wymiany źródła ogrzewania w POP - 3 843 m²</p> <p>Wartość zrealizowana – 1 454,39 m²</p>
12	Redukcja wielkości emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku osiągnięta w wyniku realizacji działania naprawczego, w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza (Mg/rok)	<p>PM10 = 0,58683</p> <p>PM2,5 = 0,57811</p> <p>B(a)P = 0,00029</p>
13	Wysokość poniesionych kosztów (w PLN)	3 721 839,13
14	Wysokość poniesionych kosztów (w EUR)	858 219,18
15	Uwagi	Dane przekazane przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Gorzowie Wielkopolskim, dotyczą budynków wielorodzinnych obsługiwanych przez ZGM. Miasto nie posiada danych dotyczących wymiany źródeł ciepła przez właścicieli domków jednorodzinnych. W poniesionych kosztach nie ujęto wartości wymiany źródeł ciepła realizowanych samodzielnie przez właścicieli lub najemców ze względu na brak danych. W punkcie źródła finansowania "inne" ujęto premie termomodernizacyjną z BGK oraz środki własne właścicieli mieszkań, którzy takie dane podali.

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 2
1	Kod działania naprawczego	PL0801_EE
2	Tytuł	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe
3	Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01
4	Opis	Kampania edukacyjno-informacyjna „WygrajMY czyste powietrze” współfinansowana z NFOŚiGW i WFOŚiGW w Zielonej Górze i zrealizowana została przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Jej głównym celem była aktywizacja mieszkańców miasta do wspólnego działania na rzecz gorzowskiego powietrza. W ramach projektu przeprowadzono kampanię informacyjną w Internecie. Powstała m.in. strona internetowa www.wygrajmyczystepowietrze.pl , na której można dowiedzieć się o wpływie smogu na środowisko naturalne oraz nasze zdrowie, a także o tym, w jaki sposób każda i każdy z nas może przyczynić się do jego ograniczenia. Dodatkowo przeprowadzono liczne konkursy dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych, które cieszyły się z dużym zainteresowaniem. Każdy konkurs skierowany był do innej grupy wiekowej tak aby każdego mieszkańca zainteresować tematem czystego powietrza.
5	Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801
6	Obszar	Teren miasta
7	Termin zastosowania	01.01.2023r. – 31.12.2023r.
8	Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	100%
9	Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe
10	Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem
11	Efekt rzeczowy działania naprawczego obliczony (oszacowany) na podstawie wskaźnika(-ków) monitorowania postępu realizacji działania naprawczego w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza	Wartość wymagana w POP – 1 kampania roczna Zrealizowano 1 kampanie.
12	Redukcja wielkości emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku osiągnięta w wyniku realizacji działania naprawczego, w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza (Mg/rok)	-

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 2
13	Wysokość poniesionych kosztów (w PLN)	164 325,00
14	Wysokość poniesionych kosztów (w EUR)	37 882,11
15	Uwagi	

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 3
1	Kod działania naprawczego	PL0801_KPP
2	Tytuł	Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów
3	Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01
4	Opis	Prowadzenie przez Straż Miejską na terenie miasta Gorzowa Wielkopolskiego kontroli przestrzegania przepisów zakazu spalania odpadów
5	Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801
6	Obszar	Teren miasta
7	Termin zastosowania	01.01.2023r. – 31.12.2023r.
8	Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	145,7%
9	Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe
10	Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem
11	Efekt rzeczowy działania naprawczego obliczony (oszacowany) na podstawie wskaźnika(-ków) monitorowania postępu realizacji działania naprawczego w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza	Wartość wymagana w POP – 70 kontroli rocznie Zrealizowano 102 kontroli.
12	Redukcja wielkości emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku osiągnięta w wyniku realizacji działania naprawczego, w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza (Mg/rok)	-
13	Wysokość poniesionych kosztów (w PLN)	-
14	Wysokość poniesionych kosztów (w EUR)	-
15	Uwagi	-

**SPRAWOZDANIE OKRESOWE Z REALIZACJI PLANU DZIAŁAŃ
KRÓTKOTERMINOWYCH DLA STREFY MIASTO GORZÓW WIELKOPOLSKI
W ROKU 2023**

zgodnie z załącznikiem nr 9 do Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350).

1. Ogólne	
2. Link do strony internetowej, na której został zamieszczony plan działań krótkoterminowych	Uchwała Nr XXII/325/20 z dnia 7 września 2020 r. https://bip.lubuskie.pl/akty/20/19384/UCHWALA_NR_XXII_2F325_2F20_SEJ_MIKU_WOJEWODZTWA_LUBUSKIEGO_z_dnia_7_wrzesnia_2020_r_w_sprawie_uchwalenia_Programu_ochrony_powietrza_dla_strefy_miasto_Gorzow_Wlkp/
2.1. Czy były stwierdzone przekroczenia poziomów alarmowych (zwanym dalej „PA”) lub istotne przekroczenia (ponad 200%) poziomów dopuszczalnych (zwanym dalej „PD”) lub docelowych (zwanym dalej „PDC”) w danym roku sprawozdawczym – w przypadku sprawozdania okresowego oraz w ciągu ostatnich trzech lat – w przypadku sprawozdania końcowego?	☐ Tak, PA ☐ Tak, PD/PDC ☐ Tak, obydwa ☒ Nie
Jeśli tak, proszę podać szczegóły	Na terenie miasta Gorzowa Wielkopolskiego nie odnotowano przekroczenia poziomów alarmowych. Na stronie GIOŚ zostało umieszczone powiadomienie o ryzyku przekroczenia średniorocznego poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz powiadomienie o przekroczeniu poziomu informowania dla pyłu zawieszonym PM10 w powietrzu.
3. Proszę opisać wszystkie aspekty wdrażania planu oraz dodać swoje uwagi i doświadczenia	
W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.	
4. Czy uruchomiono działania określone planem działań krótkoterminowych?	☒ Tak ☐ Nie
4.1. Jeżeli tak, to jak często, w jakich sytuacjach? Proszę opisać	
Plan działań krótkoterminowych w zakresie edukacyjnym tj. informowanie o szkodliwości spalania paliw o niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach, realizowany jest w sposób ciągły.	
5. Plany działań krótkoterminowych: udostępnienie informacji do publicznej wiadomości:	

5.1. Czy informacje dotyczące planu były podawane do publicznej wiadomości	☒ Tak ☒ Internet ☐ Radio ☐ Telewizja ☐ Inne ☒ Nie
5.2. Link do strony internetowej, na której została zamieszczona informacja	Powiadomienie o ryzyko przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 - GIOŚ (gios.gov.pl)
5.3. Proszę opisać ogólną strategię udostępniania informacji, w tym wszystkim zainteresowanym stronom	
<p>Ogólna strategia sposobu informowania wynikająca z PDK: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przekazuje informacje do WCZK oraz do Zarządu Województwa drogą elektroniczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dane o ryzyku przekroczenia poziomu docelowego normowanych substancji, • określenie możliwych przyczyn występowania ryzyka przekroczenia poziomów normatywnych, • szacunkową lokalizację wystąpienia ryzyka przekroczenia poziomu normatywnego substancji w powietrzu. <p>WCZK umieszcza na stronach internetowych informacje o ogłoszeniu Poziomu 1 (ostrzeżenia) zawierającą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodzaj i stopień ogłoszenia; • obszar objęty ogłoszeniem; • przyczynę wystąpienia ryzyka przekroczenia; <p>informacje o zagrożeniu oraz możliwości wystąpienia negatywnych skutków zdrowotnych - jakich i do kogo.</p>	
6. Plany działań krótkoterminowych: wpływ	
6.1. Proszę podać informację na temat wpływu i skuteczności podjętych działań przez sektory	
<p>W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.</p>	
6.2. Jakie działania zostały uznane za najbardziej skuteczne? Proszę opisać te działania i wyjaśnić dlaczego	
<p>W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.</p>	
6.3. Proszę podać linki do raportów i/lub odniesienia do innych dokumentów wykorzystane do przygotowania sprawozdania z planu działań krótkoterminowych	
Nie dotyczy	
7. Pozostałe problemy	
Brak	
8. Uwagi	
Brak	

TABELE SPRAWOZDAWCZE Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY POWIETRZA DLA STREFY MIASTO GORZÓW WIELKOPOLSKI Z LAT 2021-2023

zgodnie z załącznikiem nr 9 do Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350).

I. Informacja ogólna na temat sprawozdania okresowego z realizacji programu ochrony powietrza			
Lp.	Zawartość	Opis	
1.	Rok referencyjny	2021-2023	
2.	Województwo	lubuskie	
3.	Kod strefy ¹⁾	PL0801	
4.	Kod programu ochrony powietrza ²⁾	PL0801BaPa_2018	
5.	Nazwa urzędu marszałkowskiego	Województwo Lubuskie - Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	
6.	Adres pocztowy urzędu marszałkowskiego	ul. Podgórna 7 65-057 Zielona Góra	
7.	Imię/imiona i nazwisko/nazwiska pracownika/pracowników urzędu marszałkowskiego odpowiedzialnego/odpowiedzialnych za przygotowanie danych	Aleksandra Bocheńska	Adrianna Wachowicz
8.	Służbowy telefon pracownika/pracowników urzędu marszałkowskiego odpowiedzialnego/odpowiedzialnych za przygotowanie danych	68 456 54 17	68 456 52 86
9.	Służbowy adres poczty elektronicznej pracownika/pracowników urzędu marszałkowskiego odpowiedzialnego/odpowiedzialnych za przygotowanie danych	a.bochenska@lubuskie.pl	a.wachowicz@lubuskie.pl
10.	Uwagi		

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 1
1	Kod działania naprawczego	PL0801_ZSO
2	Tytuł	Obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe
3	Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01
4	Opis	Działanie naprawcze realizowane było poprzez następujące przedsięwzięcia: <ul style="list-style-type: none"> • likwidacja kotłów na paliwo stałe w budynkach mieszkalnych i wykonanie c.o. etażowego zasilanego kotłami gazowymi, • likwidacja pieców kaflowych i montaż ogrzewania elektrycznego lub podłączenie lokalu do sieci ciepłowniczej,

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 1
		przeprowadzenie termomodernizacji budynków mieszkalnych wielorodzinnych (m.in. docieplenie ścian, wymiana stolarki okiennej).
5	Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801
6	Obszar	Teren miasta
7	Termin zastosowania	01.01.2021r. – 31.12.2023r.
8	Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	141%
9	Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe
10	Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem
11	Efekt rzeczowy działania naprawczego obliczony (oszacowany) na podstawie wskaźnika(-ków) monitorowania postępu realizacji działania naprawczego w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza	Wartość wymagana powierzchni lokali, w których należy dokonać wymiany źródła ogrzewania w POP - 29 973 m ² Wartość zrealizowana – 51 663,39 m ²
12	Redukcja wielkości emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku osiągnięta w wyniku realizacji działania naprawczego, w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza (Mg/rok)	PM10 = 16,967 PM2,5 = 16,178 B(a)P = 0,02327
13	Wysokość poniesionych kosztów (w PLN)	26 850 372,13
14	Wysokość poniesionych kosztów (w EUR)	6 175 585,59
15	Uwagi	Dane przekazane przez Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Gorzowie Wielkopolskim, dotyczą budynków wielorodzinnych obsługiwanych przez ZGM. Miasto nie posiada danych dotyczących wymiany źródeł ciepła przez właścicieli domków jednorodzinnych. W poniesionych kosztach nie ujęto wartości wymiany źródeł ciepła realizowanych samodzielnie przez właścicieli lub najemców ze względu na brak danych. W punkcie źródła finansowania "inne" ujęto premie termomodernizacyjną z BGK oraz środki własne właścicieli mieszkań, którzy takie dane podali.

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 2
1	Kod działania naprawczego	PL0801_EE
2	Tytuł	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe
3	Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01
4	Opis	<p>ROK 2021 i ROK 2022</p> <p>Informowanie mieszkańców w zakresie obowiązujących przepisów dotyczących ochrony środowiska w tym ochrony jakości powietrza. Między innymi udzielanie informacji o zakazie spalania odpadów, konieczności wymiany źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi wynikającej z Uchwały antysmogowej dla miasta Gorzowa Wielkopolskiego, obowiązku złożenia deklaracji w systemie CEEB, udzielanie bieżącej pomocy dotyczącej wypełniania deklaracji.</p> <p>Informowanie mieszkańców o możliwościach uzyskania dofinansowania do wymiany źródeł ciepła, w tym o Programie Czyste Powietrze oraz uldze termomodernizacyjnej. Działania prowadzone poprzez stronę internetową miasta, ulotki dystrybuowane w oddziałach Urzędu Miasta, a także bezpośrednie i telefoniczne udzielanie informacji mieszkańcom.</p> <p>ROK 2023</p> <p>Kampania edukacyjno-informacyjna „WygrajMY czyste powietrze” współfinansowana z NFOŚiGW i WFOŚiGW w Zielonej Górze i zrealizowana została przez Wydział Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta Gorzowa Wielkopolskiego. Jej głównym celem była aktywizacja mieszkańców miasta do wspólnego działania na rzecz gorzowskiego powietrza. W ramach projektu przeprowadzono kampanię informacyjną w Internecie. Powstała m.in. strona internetowa www.wygrajmyczystepowietrze.pl, na której można dowiedzieć się o wpływie smogu na środowisko naturalne oraz nasze zdrowie, a także o tym, w jaki sposób każda i każdy z nas może przyczynić się do jego ograniczenia. Dodatkowo przeprowadzono liczne konkursy dla dzieci, młodzieży oraz dorosłych, które cieszyły się z dużym zainteresowaniem. Każdy konkurs skierowany był do innej grupy wiekowej tak aby każdego mieszkańca zainteresować tematem czystego powietrza.</p>
5	Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801
6	Obszar	Teren miasta
7	Termin zastosowania	01.01.2021r. – 31.12.2023r.
8	Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	100%
9	Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe
10	Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 2
11	Efekt rzeczowy działania naprawczego obliczony (oszacowany) na podstawie wskaźnika(-ków) monitorowania postępu realizacji działania naprawczego w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza	Wartość wymagana w POP – 1 kampania roczna Zrealizowano łącznie 3 kampanie.
12	Redukcja wielkości emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku osiągnięta w wyniku realizacji działania naprawczego, w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza (Mg/rok)	-
13	Wysokość poniesionych kosztów (w PLN)	164 325,00
14	Wysokość poniesionych kosztów (w EUR)	37 882,11
15	Uwagi	

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 3
1	Kod działania naprawczego	PL0801_KPP
2	Tytuł	Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów
3	Kod sytuacji przekroczenia	0818GWkBaPa01
4	Opis	Prowadzenie przez Straż Miejską na terenie miasta Gorzowa Wielkopolskiego kontroli przestrzegania przepisów zakazu spalania odpadów
5	Nazwa i kod strefy	Strefa miasto Gorzów Wielkopolski, PL0801
6	Obszar	Teren miasta
7	Termin zastosowania	01.01.2021r. – 31.12.2023r.
8	Stan zaawansowania realizacji działania naprawczego w odniesieniu do wartości zaplanowanej do wykonania w danym roku sprawozdawczym	166,2%
9	Skala czasowa osiągnięcia redukcji stężenia	działania długoterminowe
10	Kategoria źródeł emisji, której dotyczy działanie naprawcze	D: źródła związane z handlem i mieszkalnictwem
11	Efekt rzeczowy działania naprawczego obliczony (oszacowany) na podstawie	Wartość wymagana w POP – 70 kontroli rocznie

II. zestawienie informacji na temat realizacji działań naprawczych		
Lp.	Zawartość	Działanie naprawcze nr 3
	wskaźnika(-ków) monitorowania postępu realizacji działania naprawczego w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza	Zrealizowano 244 kontrole.
12	Redukcja wielkości emisji poszczególnych substancji w powietrzu w ciągu roku osiągnięta w wyniku realizacji działania naprawczego, w ciągu roku realizacji programu ochrony powietrza (Mg/rok)	-
13	Wysokość poniesionych kosztów (w PLN)	-
14	Wysokość poniesionych kosztów (w EUR)	-
15	Uwagi	-

**SPRAWOZDANIE KOŃCOWE Z REALIZACJI PLANU DZIAŁAŃ
KRÓTKOTERMINOWYCH DLA STREFY MIASTO GORZÓW WIELKOPOLSKI
W LATACH 2021 - 2023**

zgodnie z załącznikiem nr 9 do Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 lutego 2023 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2023 r. poz. 350).

1. Ogólne	
2. Link do strony internetowej, na której został zamieszczony plan działań krótkoterminowych	Uchwała Nr XXII/325/20 z dnia 7 września 2020 r. https://bip.lubuskie.pl/akty/20/19384/UCHWALA_NR_XXII_2F325_2F20_SEJ_MIKU_WOJEWODZTWA_LUBUSKIEGO_z_dnia_7_wrzesnia_2020_r_w_sprawie_uchwalenia_Programu_ochrony_powietrza_dla_strefy_miasto_Gorzow_Wlkp/
2.1. Czy były stwierdzone przekroczenia poziomów alarmowych (zwanym dalej „PA”) lub istotne przekroczenia (ponad 200%) poziomów dopuszczalnych (zwanym dalej „PD”) lub docelowych (zwanym dalej „PDC”) w danym roku sprawozdawczym – w przypadku sprawozdania okresowego oraz w ciągu ostatnich trzech lat – w przypadku sprawozdania końcowego?	☐ Tak, PA ☐ Tak, PD/PDC ☐ Tak, obydwa ☒ Nie
Jeśli tak, proszę podać szczegóły	<p>Miasto Gorzów nie otrzymało informacji o wystąpieniu istotnych przekroczeń poziomu docelowego B(a)P. Na stronie GIOŚ została umieszczona informacja o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu docelowego substancji w powietrzu.</p> <p>Roku 2023</p> <p>Na terenie miasta Gorzowa Wielkopolskiego nie odnotowano przekroczenia poziomów alarmowych. Na stronie GIOŚ zostało umieszczone powiadomienie o ryzyku przekroczenia średniorocznego poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 oraz powiadomienie o przekroczeniu poziomu informowania dla pyłu zawieszonym PM10 w powietrzu.</p>
3. Proszę opisać wszystkie aspekty wdrażania planu oraz dodać swoje uwagi i doświadczenia	
W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.	
4. Czy uruchomiono działania określone planem działań krótkoterminowych?	☒ Tak, w roku 2021 i 2023 ☐ Nie
4.1. Jeżeli tak, to jak często, w jakich sytuacjach? Proszę opisać	
Plan działań krótkoterminowych w zakresie edukacyjnym tj. informowanie o szkodliwości spalania paliw o niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach, realizowany jest w sposób ciągły.	
5. Plany działań krótkoterminowych: udostępnienie informacji do publicznej wiadomości:	

5.1. Czy informacje dotyczące planu były podawane do publicznej wiadomości	☒ Tak ☒ Internet ☐ Radio ☐ Telewizja ☐ Inne ☒ Nie
5.2. Link do strony internetowej, na której została zamieszczona informacja	Powiadomienie o ryzyku przekroczenia poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 - GIOŚ (gios.gov.pl)
5.3. Proszę opisać ogólną strategię udostępniania informacji, w tym wszystkim zainteresowanym stronom	
<p>Ogólna strategia sposobu informowania wynikająca z PDK: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska przekazuje informacje do WCZK oraz do Zarządu Województwa drogą elektroniczną:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dane o ryzyku przekroczenia poziomu docelowego normowanych substancji, • określenie możliwych przyczyn występowania ryzyka przekroczenia poziomów normatywnych, • szacunkową lokalizację wystąpienia ryzyka przekroczenia poziomu normatywnego substancji w powietrzu. <p>WCZK umieszcza na stronach internetowych informacje o ogłoszeniu Poziomu 1 (ostrzeżenia) zawierającą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rodzaj i stopień ogłoszenia; • obszar objęty ogłoszeniem; • przyczynę wystąpienia ryzyka przekroczenia; <p>informacje o zagrożeniu oraz możliwości wystąpienia negatywnych skutków zdrowotnych - jakich i do kogo.</p>	
6. Plany działań krótkoterminowych: wpływ	
6.1. Proszę podać informację na temat wpływu i skuteczności podjętych działań przez sektory	
<p>W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.</p>	
6.2. Jakie działania zostały uznane za najbardziej skuteczne? Proszę opisać te działania i wyjaśnić dlaczego	
<p>W przypadku B(a)P dla którego okres uśredniania wyników wynosi rok, trudno jest mówić o wdrażaniu działań krótkoterminowych, w tym o bieżącym informowaniu mieszkańców o zagrożeniu. Miasto poprzez stronę internetową oraz bieżące działania informuje mieszkańców czym jest niska emisja oraz o szkodliwości spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów w kotłach domowych, a także o obowiązujących w tym zakresie zakazach. Ponadto co roku podejmowane są kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów - prowadzone głównie przez Straż Miejską.</p>	
6.3. Proszę podać linki do raportów i/lub odniesienia do innych dokumentów wykorzystane do przygotowania sprawozdania z planu działań krótkoterminowych	
Nie dotyczy	
7. Pozostałe problemy	
Brak	
8. Uwagi	
Brak	